

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Γ'. ΙΟΥΝΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ 1929 - ΤΕΥΧΟΣ 6^ο ΚΑΙ 7^ο

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ

Στοῦ καφερείου τοῦ βοεροῦ τὸ μέσα μέρος
σκυμμένος στὸ τραπέζι κάθεται ἕνας γέρος·
μὲ μὴν ἑφημερίδα ἔμπρός του, χωρὶς συντροφία.

Καὶ μὲς τῶν ἄθλιων γηρατειῶν τὴν καταφρόνεια
σκέπτεται πόσο λίγο χάριζε τὰ χρόνια
ποῦ εἶχε καὶ δύναμι, καὶ λόγο, καὶ ἔμορφιά.

Ξέρει ποῦ γέραςε πολὺ· τὸ νοιώθει, τὸ κοιτάζει.
Κ' ἐν τούτοις ὁ καιρὸς ποῦ ἦταν νέος μοιάζει
σὰν χθές. Τὶ διάστημα μικρό, τὶ διάστημα μικρό.

Καὶ συλλογίεται ἡ Φρόνησις πῶς τὸν ἐγέλα·
καὶ πῶς τὴν ἐμπιστεύονταν πάντα — τὶ τρέλλα! —
τὴν ψεύτρα ποῦ ἔλεγε· «Αὔριο. Ἔχεις πολὺν καιρό».

Θυμᾶται ὁρμὲς ποῦ βάσταγε· καὶ πόση
χαρὰ θυσίαζε. Τὴν ἀμναλή του γνώσει
καθ' εὐκαιρία χαμένην τώρα τὴν ἐμπαιίζει.

....Μὰ ἀπ' τὸ πολὺν γὰ σκέπτεται καὶ γὰ θυμᾶται
ὁ γέρος ἐξάλισθηκε. Κι ἀποκοιμᾶται
στοῦ καφερείου ἀκουμπισμένος τὸ τραπέζι.

ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ

Σὰν σώματα ὠραῖα νεκρῶν ποῦ δὲν ἐγέρασαν
καὶ τᾶκλεισαν, μὲ δάκρυα, σὲ μανσωλεῖο λαμπρό,
μὲ ρόδα στὸ κεφάλι καὶ στὰ πόδια γιασεμιά —
ἔτσι ἢ ἐπιθυμίες μοιάζουν ποῦ ἐπέρασαν
χωρὶς νὰ ἐκπληρωθοῦν· χωρὶς ν' ἀξιωθεῖ καμιά
τῆς ἡδονῆς μὰ νύχτα, ἢ ἓνα πρωτὶ της φεγγερό.

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ

Σ' ἐβένινο κρεββάτι στολισμένο
μὲ κοραλλένιους ἀειτούς, βαθνὰ κοιμᾶται
ὁ Νέρων — ἀσυνείδητος, ἡσυχος, κ' εὐτυχής·
ἀκμαῖος μὲς στὴν εὐρωστία τῆς σαρκός,
καὶ στῆς νεότητος τ' ὠραῖο σφροῖγος.

Ἄλλὰ στὴν αἴθουσα τὴν ἀλαβάστρινη ποῦ κλείνει
τῶν Ἀηγοβάθρων τὸ ἀρχαῖο λαράριο
τὶ ἀνήσυχτοι ποῦ εἶν' οἱ Λάορητες του.
Τρέμοντι οἱ σπιτικοὶ μικροὶ θεοί,
καὶ προσπαθοῦν τ' ἀσήμαντὰ των σώματα νὰ κρύψουν.
Γιατὶ ἄκουσαν μιὰ ἀπαίσια βοή,
θανάσιμη βοή τὴν σκάλα ν' ἀνεβαίνει,
βήματα σιδερένια ποῦ τρανιάζουν τὰ σκαλιά.
Καὶ λιγοθυμισμένοι τώρα οἱ ἄθλιοι Λάορητες,
μέσα στὸ βάθος τοῦ λαράριου χώνονται,
ὁ ἓνας τὸν ἄλλοι σκουντᾷ καὶ σκουντουφλᾷ,
ὁ ἓνας μικρὸς θεὸς πάνω στὸν ἄλλον πέφτει
γιατὶ κατάλαβαν τὶ εἶδος βοῆ εἶναι τούτη,
τᾶννοιωσαν πιά τὰ βήματα τῶν Ἐριννύων.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΜΑΛΛΙΑ...

Μαλλιά χαδιάρικα ἀγοριοῦ,
— μετὰξι ὠχρό, γλυστερὸ ἀτσάλι —
κ' ὑπάκουο, φρόνιμο κεφάλι
κάτω ἀπ' τὴ φούχτα τοῦ χεριοῦ,

λυγερὸ ἀπάνω στὸν χλωμό,
λιγνὸ, χαριτωμένο αὐχένα
ποῦ ἀλυσσίδα μαλαματένια
ζώνει καὶ πέφτει ἀπ' τὸ λαιμό,

κάποιος ζωγράφος Ξακουστός,
πολὺ ποῦ θάχει ἀγαπήσει
τὰ νειάτα, αὐτὸς σᾶς ἔχει ἀφήσει,
θαμπὲς κλωστές, τὸ χροῶμα αὐτό:

σὰ νᾶθελε — γιὰ ὦρα πολλή —
στὴ ζωὴν ἀπάνω νὰ τυπώσει,
λατρεία μεστὸ καὶ μάταιη γνώση!
τὸ πιὸ ἀξεκλείδωτο φιλί.

Πιὸ ἀτάραχα ἀπὸ μάτια: ἐσᾶς
ἀνάξιο πρᾶμμα δὲ μολεύει!
ὁ ἄκρος ἀθέρας σας σαλεύει
σ' ἀγιάζι, ποῦ ἀλαφρὸ φυσᾷ.

Ἡμερα, σὰν τοῦ περβολιοῦ
τὴ δροσερὴν ἀνάσα, ποῦ ἔχουν
οἱ χλωρασιές, σὰν καταβρέχουν
κατὰ τὸ γέρσιμο τοῦ ἡλιοῦ.

Μαλλιά γλυκά, σὰν τῆς νυχτὸς
τὸ χνώτο, ποῦ, ἄκρη στὰ κλωνάρια,
ξεπνέει στὰ χνουδία καὶ στ' ἀχνάρια —
πόσες χάρες ποῦ σᾶς χρωστῶ!

καμωμένα για τις ευχές
τῆς ἄφρασης, μπρὸς στ' ἅγιο βῆμα,
— ὅμως τῆς εὐλογίας τὸ σχῆμα
τὸ πιὸ ἱερό, εἶν' ἀπ' τις ψυχές

ποὺ σπαράζον μῆσα στὸ κρῖμα.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΑΓΑΠΗΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μὲ ξαναβροῖσκει ἡ συντροφιὰ τὰ βράδια,
τις νύχτες τὸ βιβλίον τὸ σοφόν·
τις σκόλες στ' ἀκρογιάλια, στὰ λαγκάδια
γυρνῶ, σὰν πρῶτα, κ' εὐωδιὲς ρουφῶ.

Καὶ τὴν ἡσυχίαν δουλεύω, μὲ τὴν κέφι!
Πῶς ἡ ζωὴ μου ἀκούραστα κυλᾷ...
Καὶ σὰν τῆς ἡδονῆς ἀκούω τὸ ντέφι
ρίχνουμαι στὸ μεθύσι τῆς τρελά.

Ἐντὶ γὰρ τοὺς καημοὺς τῆς ζήλειας, γλύκες
βροῖσκω πετώντας δῶ καὶ κεῖ φαιδρός.—
— Ἄς εἶσαι εὐλογημένη ποὺ μ' ἀφήκες!
Δὲν τόξερα πὼς ἦταν πιὰ καιρός.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΚΡΑ ΕΛΕΓΕΙΑ

βήματα φωνές καὶ οἶγη
μέσ' τὰ βάθη τοῦ Χειμῶνα

α΄,

Μέσ' στὸ σούρουπο τὸ μαῦρο,
τὶ προσμένω ἐγὼ γιὰ γάβρω!

Μιὰ ψυχὴ ποὺ κλαίει μονάχη,
τὸν καημὸ τῆς ποιῆς δὲ θᾶχει!

Κι' ἓνα φύλλον μαδημένο,
στέκει μόνο τὸ καημένο.

Κι' ἓνα ἀστέρι ποὺ νυστάζει,
τὸ κοιτάζει καὶ τρομάζει.

β΄.

Μέσ' στὸ ἄγριο μεσονύχτι,
μιὰ φωνὴ βαθιὰ γροικιήθη!

Ἐνας ἄνθρωπος ποὺ πάει
μοναχός, τὴν νὰ ζητάει;

«Ἡ σκιὰ τὸ ξέρει μόνη,
ποῦ πηγαίνει ποῦ νυχτώνει.

Ἡ σκιὰ καὶ τὸ φεγγάρι
ποὺ τοῦ δώσαν τέτοια χάρη!»

γ΄.

Μέσ' στὸ ἄγριο μεσονύχτι,
ποῖα ψηλὴ δὲν ἐπλανήθη;

Ποιά ψυχή δὲν εἶδε πέρα,
μὴ χαράζει ἄσπρη μέρα;

Γιὰ νὰ βρεῖ λουλούδια μῦρα,
νὰ χαρεῖ καινούργια μοῖρα!

Γιὰ νὰ βρεῖ τὸ ριζικό της
τὸν καημὸν τότε δικό της!

δ΄.

Μέσ' στὸ σούρουπο τὸ μαῦρο
τί προσμένω ἐγὼ γιὰ νᾶβρω!

Ὅλα τ' ἄπτε τὸ σκοτάδι,
ποὺ τὰ βρῆκε ἀργὰ τὸ βράδι

ἔξ' ἀπὸ τὴν ἄσπρη χώρα,
νὰ τὰ δέρνει μαύρη μπόρα.

Καὶ τὸ δέντρο καὶ τὸ φύλλο,
καὶ τὸν ἄστεγο τὸ σκύλο!

ε΄.

Μέσ' στὸ ἄγριο μεσονύχτι,
μὰ φωνὴ δὲν ἐκοιμήθη.

Ἄγρουπνάει καὶ πονάει,
μὲ τ' ἀγέρι ποὺ γυρνάει.

Ἄ! τ' ἀγέρι ποὺ γυρνάει,
τὴ καλά δὲν τοῦ ξυπνάει!

Ναί! τοῦ λέει πῶς θαρροῦνε,
ὅλα ἐκείνη ποὺ μεθοῦνε — —

Κι' ἔτσι πάει ἀλαφρωμένος,
ὁ διαβάτης ὁ θλιμμένος.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΔΡΙΒΑΣ

ΜΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΤΡΟΦΗ

III

... Καὶ θάρθω τελευταία φορὰ στὸ σπῆτι Σου τὸ πατρικό
Πάλι δευλὸς προσκνητῆς σὲ μὴν Ἰερὴν Παγόδα.
Κάποιους ἀμάραντους ἀνθὸς τὸ πέπλο Σου τὸ νυμφικό
Θὰ φέρω νὰ στολίσουνε μ' ὅλα τὰ ἐξαισία ρόδα

Καὶ μὴ μοῦ πῆς ἀλλοίμονο τὸ δεῖλι κεῖνο τὸ ζεστό —
Ποῦ ἢ αὔρα μελαγχολικὴ φλογέρα λυπημένη
Μέσ' στήν ψυχὴ μου ἀλλοπαρμούς θ' ἀναπολῆ — λόγο πικρὸ
Ἄδάκρυτη κι' ἀστόχαστη, μὰ πάλι ἀγαπημένη.

ΣΟΝΝΕΤΟ

Τὸν πόνο Σου ἐδῶ πέρα μὴ τὸν παρατᾶς
Μὲ μιὰ φρονίδα μητρικὴ ταξιδεψέ τον
Παλαμᾶς. Ἄσφλευτη Ζωή. (Ἑκατὸ φωνές 46)

Στὸν ἀλλοτινὸ φίλο κ. Κ. Κ.

Ὅλα ὅσα μοῦ ἐνότισαν τὰ μάτια ἀραχιασμένα
(Μὴ δὲν εἶμι τὸ κακὸ παιδί τῆς συμφορᾶς!)
Τὶ ἂν εἶδα φίλους γελαστοὺς καὶ νειάτα εἶδ' ἀνθισμένα
Ποῦ ἔλαμπε στὰ πρόσωπα τὸ δάκρυ τῆς χαρᾶς;

Μιὰ κατάρα τῆς νυχτὸς ἢ ἀγάπη ποῦ μ' ἐγέννα
Ἐνὸς νηοῦ περιέφανοι καὶ μιάς Καλοκυρᾶς
Σὲ βωμόν, ἀδύναμον σφαχτάρι Σου Παρθένα
Βιβλικὴ μὲ ὠδήγησες στὸ νόμο τῆς φθορᾶς.

Κι' ἀπὸ τὰ μελλούμενα κι' ἀπὸ τὰ περασμένα
(Ποιὸς γνωρίζει τὴ στιγμήν;) ἐδῶ γιὰ κάποιον ἄλλου
Ὡ! Ἄδελφὴ πονετικὴ μὲ τὰ μαλλιά ἀπλωμένα
Ποῦ θρηγῆς τὸ θάνατο κι' ἐνὸς κορδαλοῦ,

Μόνη Ἐσένα λαχταρῶ καὶ μόνη Ἐσένα θᾶξο
Νὰ μὲ κλαῖς βαρυσόμοιρη στὸ φτωχικό μου Τάφο.

ΙΩΝ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Η ΚΟΡΥΦΕΣ

Πόσο ανέλπιστα και με τι βαθύ αίσθημα χαρᾶς καθώς κι ευγνωμοσύνης πρὸς τὴ Φύση, ξαναβρίσκομε κάποτε ἐκεῖνα ποῦ χάσαμε και γιὰ τὰ ὁποῖα χύσαμε ἄλλοτε δάκρυα πικρά, σ' ἓνα ὀδυνηρὸ ἀφύπνισμα ἀπὸ σκληρὸ ὄνειρο.

Ἐπὶ ἤρῳα ἐκεῖνος ποῦ ἔχασα τὸ Πᾶν.

Γι' αὐτὸ και σήμερα τονίζω ὅλη τὴν ἀξία τοῦ Παντός.

Εἶχα φθάσει στὶς κορυφές ἐκεῖνες ὅπου τὸ μάτι ἀντικρύζει ὅλες τὲς ἐκτάσεις. Ἀγκάλιασα μὲ τὸ βλέμμα μου τοὺς ὀρίζοντες μὲ τὸν διαρκῆ ἥλιο — ἥλιο χωρὶς ἀνατολή και χωρὶς δύση — ποῦ τόσο πεισμονα εἶχα γυρέψει νὰ δῶ, γιὰτὶ ἀπὸ παντοῦ εἶχα ἀκούσει ν' ἀρνοῦνται ἐπίμονα τὴν ὑπαρξή του: ἥλιο ἀκτινοβόλο, χαρούμενο, χρυσό.

Ἐξάφνα, και μὲς στὴ μαγευμένη ἔκστασή μου, στὴ ζωηρὴ και ξένιασθη χιρὰ μου, ἀντελήφθηκα στὰ πόδια μου βαθειές ἀθύσσους, ἐκεῖνες ποῦ δὲν διακρίνει κανεὶς, γιὰτὶ ὅταν πιά βρεθεῖ μπροστά τους, ὅλες του ἡ αἰσθήσεις εἶναι μουδιασμένες ἀπὸ τὴν πολλὴ κοῦραση.

Εἶδα χωρὶς μάτια, ἔνοιωσα χωρὶς αἰσθήσεις.

Εἶδα τὸ βάραθρο, ἀντίκρυσα τὸ χάος. Εἶδα, ὦ πτωχὲ ἄνθρωπε, ποῦ ὁ ὑψωμὸς φθίβει ὅσο και τραβᾷ, ὅλη τὴ φρίκη τῆς τραγωδίας ποῦ ἀποφεύγεις.

Ἐξῆσα τὴν ἀγωνία ποῦ κάνει τὴν καρδιά σου νὰ δειλιάζει και νὰ πάλει ἄτακτα.

Ἐθάδισα πρὸς τὸ ὑψηλὸ Ἄγνωστο, μὲ πίστη ἀκράδαντη, ἐθάδισα, ἐθάδισα, ὡς ἐκεῖ ποῦ οἱ κνήμες μου ἔπαισαν πιά νὰ ὑπακούουν στὴ θέλησή μου. Και τὰ γόνατά μου ἐλύγισαν αἴφνης πάνω σὲ κορυφές. Τὶ σημαίνει ὅμως κι ἂν λυγίζουν τὰ γόνατά μας, ἀρκεῖ νὰ λυγίζουν πάνω σὲ κορυφές;

Καλύτερα νὰ πεθαίνει κανεὶς και νὰ τὸν τρῶνε τὰ ὄρνεα τῶν ὀρέων, παρὰ τὰ κοράκια τῶν πεδιάδων.

Ἄπ' ὅσους δὲ ἀνερχομένησαν ὡς τὲς κορυφές, κανεὶς πλέον δὲν λημονᾷ τὴν τσοιχτερὴ αὔρα ποῦ ἀνέπνευσε.

Τὸ πιὸ ὠραῖο ἀπ' τὴ ζωὴ μας, ἀπομένει πάντα μιὰ ἀνάμνηση καθαροῦ ἀέρα, ποῦ λὲς κι εὐωδιοῦσε ἀνοίξεις.

Ἡ κορυφές ἢ τὸ μηδέν.

Ἄνάμεσα, δὲν ὑπάρχουν παρὰ πολὺ μικρὰ πράγματα.

Κι ὅλος ὁ ἀγὼν συνίσταται στὸ νὰ φωλιάσει κανεὶς στερεὰ ἐκεῖ ψηλὰ ποῦ ἀνέβηκε. Ἄλλοίμονο στὰ χέρια ποῦ δὲν ἔχουν νύχια ἀετοῦ.

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὰ δύσκολος ἀγὼν τῆς ζωῆς, πιὸ δύσκολος ἀπὸ κεῖνο τῆς ἀνάθασης. Κορυφές ψηλές. Στὴ θύμησή σας τὴν παρήγορη ἰλιγγιῶ σὰν ἄλλοτε και χαίρομαι και στεναίω μαζί, και βρίσκω τὸν ἑαυτό μου εὐτυχῆ γιὰ ὅσα υπέφερε ὡς τοῦ νὰ σᾶς φθάσει και ἀτενίσει ἐκθαμβὸς κάποιον ἥλιο: τὸν αἰώνιο ἥλιο τῆς χαρᾶς, χωρὶς ἀνατολή και χωρὶς δύση.

Η ΑΓΝΩΣΤΗ ΦΙΛΗ

Δὲν ἐγνώρισα τὸ χέρι, τὸ ἐλαφρὸ χέρι, ποῦ μὲ τίς σοφές κι ἀνεξάντλητες θωπεῖες του θὰ κατεπραῦνε τὸν πόνο μου μεταδίδοντας στὸ δέρμα μου ρεύματα ἀπ' τὴν ἡλεκτρικὴ ζωὴ του. Δὲν ἀντίκρυσα τὸ πρόσωπο, τὸ ρόδινο ἢ τὸ χλωμό, ποῦ σκυμένο ἐπάνω μου, μὲ τὸ γεμάτο στοργὴ βλέμμα του βυθισμένο στὲς πονεμένες κόρες τῶν ματιῶν μου, θὰ ἔκανε νὰ γραφτοῦν μὲς στὸ μυαλό μου καινούριες εἰκόνας χάρης κι ἐμορφιάς. Μηδ' ἀντήχησε στ' αὐτιά μου, τὸ γλυκὺ μέταλλο μιᾶς φωνῆς, ἓνα σαγηνευτικὸ ἄσμα, οἱ φθόγγοι ποῦ θᾶσταζαν μαγικὸ βάλσαμο μὲς στὴν πληγὴ μου· μηδὲ ἡ πειστικὴ παρηγοριὰ λόγων, μηδὲ γέλοιο ἀργυρόχο, μηδ' ἡ μουσικὴ μιᾶς εὐγλωττῆς σιωπῆς.

Δὲν ὠσφράνθηκα τὴ λεπτὴ εὐωδία μιᾶς φίλης σάρκας, τὸ μύρο μιᾶς σὰν αὔρας ἀνάσας, τὴ μυρωδιὰ μιᾶς ἐσθήτας.

Δὲν ἔνοιωσα τὸ ἀγκάλιασμα, τὸ σφιχτὸ ἢ τὸ ντροπαλό, ποῦ θερμαίνοντάς με, θὰ ἔκανε τὸ παγωμένο αἷμα μου νὰ κυκλοφορήσει ἔντονα μὲς στὲς ἀρτηρίες μου.

Δὲν ἀνέτειλες στὸν ὀρίζοντά μου, σὰν ἥλιος, ἄγνωστη φίλη, ὅταν ὁ οὐρανός μου ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ μαῦρα σύνεφα καὶ μιὰ ἀδιάκοπη ψιλὴ βροχὴ ἔπεφτε μονότονα καὶ πένθιμα.

Καὶ ὅμως δὲν. σὲ μνησικακῶ, ἄγνωστη φίλη. Τί κι ἂν δὲν στάθης γιὰ μένα ἡ σπλαχνικὴ μάγισσα, π' ἀκουμπισμένη στὸ προσκέφαλο τῆς κλίνης μου θὰ ἔσβυνε τὸν πόνο μου μὲ τὸ τραγοῦδι της. Τί κι ἂν ἀγνόησες τὸ βαθὺ τῆς ζωῆς μου μαρτύριο, ὅταν ἡ ζωὴ μου ἔπασχε, καὶ σὺ κοντά μου ἦσουν γεμάτη ἐπίπλαστη χαρά! Διάβηκες πηδηκτὴ σὰν δορκὰς δίπλα μου ὅταν κληγὸς τοῦ Ἄγνωστου ἐκοίτομονν πληγωμένος στὴ ρίζα κάποιου δέντρου, ἐνῶ σὺ, ἔτρεχες τρελλὴ στοὺς ἔρωτές σου.

Καὶ πρέπει τὸ θῆλυ νὰ τρέχει στοὺς ἔρωτές του· ἐκεῖ εἶναι κι ὁ καθεαυτὸ προορισμός του. Καλύτερα δὲ ν' ἀργίσεις κανεὶς νὰ σὲ βρεῖ — τότε μόνο νὰ σὲ βρεῖ ὅποιαν θάχει βρεῖ τὸν ἑαυτὸ του — παρὰ βρισκοντάς σε νὰ χάσει τὸν ἑαυτὸ του· κι ἐκεῖ ὅλος ὁ κίνδυνος ἀπὸ σένα. Τὸ θῆλυ ποῦ βρίσκει κανεὶς, ἀφοῦ πρώτα βρεῖ τὸν ἑαυτὸ του, εἶναι τὸ μόνο ἀληθινὸ θῆλυ· μήτε κτῆνος, μήτε θεά· μήτε μέσον, μήτε τέλος: ἡ φίλη.

Νὰ μαγεύεις σὰν ὀπτασία, χωρὶς νὰ φοβίζεις σὰν ἐφιάλτης. Κανένα μυστήριον, κανένα δαιμόνιον νὰ μὴ κρύβεται μέσα σου. Νὰ εἶσαι διάφανη σὰν ρυάκι ποῦ μετριῶνται τὰ χαλίκια στὸ βάθος του.

Ἄς ἀφίσομε τοὺς ἀμαθεῖς νὰ σὲ παραγνωρίζουν, χλευάζοντας ἢ ταπεινόνοντας. Οἱ σοφοὶ δὲν τοὺς μέλλει πῶς κι ἐσύ θὰ γνωρίσεις μιὰ μέρα. Καὶ τὴ μέρα ποῦ καὶ ἐσύ βγαίνοντας ἀπὸ τὴ μισο-ἀσυνειδησία τοῦ ζώου θὰ γνωρίσεις, τότε θ' ἀποφύγομε μαζὺ πολλοὺς κόπους καὶ πολλὰ ματαιοπονίες.

Γιατὶ ὅταν θὰ γνωρίσεις καὶ ἐσύ, τὰ δυὸ φύλα θὰ παύσουν ἀπ' τὸ νὰ νομίζουν πῶς εἶναι ξένα, παρεϊσακτα σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, ἐχθρὰ τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο καὶ τὸ καθένα θὰ ὠφεληθεῖ, θὰ ὠφεληθεῖ ἀπὸ τὴ συνεργασία τοῦ ἄλλου.

Θᾶθελα ἡ φωνὴ μου νὰ ἦταν πιὸ ὑψηλὴ γιὰ νὰ ψάλλω τὸν ἐρχομὸ τῆς νέας γυναίκας: τῆς Φίλης.

Η ΦΩΝΗ ΜΟΥ

Τίποτε τὸ ξεχωριστὸ δὲν εἶχε πρὶν ἡ φωνὴ μου, τίποτε ποῦ νὰ τὴν διακρίνει ἀπὸ τις ἄλλες φωνές· ἀλλ' ἀναγκάσθηκα κάποτε νὰ ξεχωρίσω ὁ ἴδιος, καὶ μαζὶ μὲ μένα ξεχώρισε καὶ ἡ φωνὴ μου: καὶ ἔχει σήμερα τὸν τόνο καὶ τὸ μέταλλο ποῦ τῆς ἀκούτε.

Γιὰ νὰ γυρέψω τὴ ζωὴ καὶ τὴν γυμνὴ ἀλήθεια, ἀναγκάσθηκα νὰ ὑψωθῶ· νὰ ὑψωθῶ πάνω ἀπὸ τὴ χαμηλὴ ἀτμόσφαιρα ψευτιάς, ποῦ μέσα της ἀσφυξιοῦσα· νὰ ὑψωθῶ γιὰ νὰ δῶ καθαρά, ν' ἀνακαλύψω τοὺς ἀληθινούς μου ὀρίζοντες.

Μὰ καθὼς ὑψωνόμουν, ἄλλαξε καὶ ἡ φωνὴ μου. Καὶ γι' αὐτὸ σήμερα εἶναι ὅμοια πότε μὲ τὴν τραχεῖα φωνῆ ἐνὸς κνηγοῦ ἀγριμιῶν, χαμένου μὲς στὰ φαράγγια, πότε μὲ τὸ νοσταλγικὸ τραγοῦδι τοῦ βοσκῆ ποῦ παίζει τὴ φλογέρα του σιτὲς κορυφές.

Γιὰ νὰ γυρέψω τὴ ζωὴ καὶ τὴ γυμνὴ ἀλήθεια, ἀναγκάσθηκα ν' ἀπομονοθῶ, ζητώντας ἀπ' τὴ μοναξιά ἀποκαλυπτικὰς ἐμπνεύσεις, ἐρευνώντας τοὺς λόγους ποῦ κάνουν τοὺς πολλοὺς ν' ἀδιαφοροῦν γιὰ τὸ φῶς, ἐπιμένοντας νὰ πλανῶνται μὲς στὰ σκοτάδια. Καὶ μὲ τὴν ἀπομόνωση αὐτὴ, συζητώντας πάντα μὲ τὸν ἑαυτὸ μου, ἐπιελάλλοντάς του τὴ χωρὶς φρασεολογία ἀπάντηση στὰ πιὸ δύσκολα ἐρωτήματα, ἡ φωνὴ μου πῆρε σιγὰ-σιγὰ τὴ σαφήνεια, τὴν ἀκρίβεια, τὸ ξηρὸ τῶν ἐρωτήσεων δικαστοῦ· κατήντησε ἀπότομη, ἀμείλικτη, σκαιή. Καὶ τὰ ἐρωτήματα ποῦ ἔθεσα ἄλλοτε στὸν ἑαυτὸ μου, σήμερα τὰ ὑποβάλλω στοὺς ἄλλους. Δὲν εἶμαι μόνο ἐκεῖνος ποῦ θαυμάζει, ἀλλὰ κι' ἐκεῖνος ποῦ ἐρωτᾷ.

Γιὰ νὰ γυρέψω τὴ ζωὴ καὶ τὴν γυμνὴ ἀλήθεια, ἀναγκάσθηκα νὰ ταξιδέψω, θέλοντας ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ ἀχάριστες ἀερογαλιές. Ἐπεχείρησα μακρονὰ ταξείδια, μὲ τὸ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ ξεχάσω παληὰς ἀηδίες καὶ πίκρες, καὶ ξεσκαθῶσω τὸν ἑαυτὸ μου ἀπὸ πλάνες καὶ χίμαιρες.

Ἐπῆρε ὁ ἀργοναύτης τῆς ζωῆς, μὲ τὰ πανιὰ ἀνοιχτά, σὲ κάθε φύσημα τῆς ἀλήθειας. Ἐξετέλεσα ταξείδια τολμηρὰ καὶ ἐπικίνδυνα, μόνος, ἐπάνω σὲ ἐλαφρὴ βάρκα, ἐνῶ γύρω μου ὠρύνοντο τ' ἄγρια κύματα. Ὁσφράνθηκα γιὰ πολὺ τὴ θαλασσινὴ αὔρα, ἀπ' τὸ ἴδιον τῆς ἀκτῆς,

έως την άρμη του πελάγου. Μίλησα με τα θαλασσοπούλια. Καί η φωνή μου σήμερα έχει κάτι το άρμυρό μαζί και το βαθύ, σαν την θάλασσα.

Γιά να γυρέψω τη ζωή και τη γυμνή αλήθεια, αναγκάστηκα να στραφώ προς το μεγάλο Πάν, εγκαταλείπον τον φτωχόκοσμο των ανθρώπων. Να διεισδύσω με τη σκέψη μου μέσα του. Να της δώσω τη σφραγίδα του Παντός. Ο νοῦς μου, άφου μάτην πρότερα έκοπίασε γυρεύοντας λύσεις αδύνατες άπ' τα σκοτεινά τρίσβαθα του έσωτερικού κόσμου, βρήκε τέλος τη γαλήνη του στην αντικειμενική καρποφόρα έρευνα.

Κι η σκέψη μου στο κοπιώδικο αυτό κι άργό ξετύλιγμά της, φανερώνει τους σταθμούς που την προσέγγισαν κάθε φορά και πλησιέστερα με τη ζωή: κάθε ρυθμός της σκέψης μου, πασχίζοντας πάντα να περιβάλλει, ν' άφομοιώσει, να εκφράσει όσο το δυνατόν περισσότερους, πλατύτερους, βαθύτερους ρυθμούς της Φύσης.

Είναι η φωνή μου, φωνή έμπνευσμένη από το Πάν.

Γ. ΒΡΗΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΗ ΓΕΝΗΑ ΜΟΥ

ΟΙ ΦΡΑΓΜΟΙ

Διαβαίνοντας κάποτε μπρός από ένα πελώριο κτίριο, στάθηκα να θαυμάσω την ώραία κ' επιβλητική άρχιτεκτονική του.

Γρήγορα όμως βυθίστηκα σε θλίψη κ' έφυγα.

Ήταν προπαγανδιστικό σχολείο κάποιων καλογήρων καθολικών και πάνω σ' ένα κοντάρι κυμάτιζε διάπλατα μια τρίχωμη σημαία.

Καθώς πήγαινα, ο νοῦς μου γύριζε σε παληούς λογισμούς. Περασμένες εποχές, περασμένοι κόσμοι, περασμένα έργα, σκεπασμένα όλα σήμερα κάτω άπ' τη λήθη, όλα σωριασμένα μες στο παρελθόν... Ή ζωή του

έθνους μου ανοίγονταν άόριστα, ξεθωριασμένα μέσα στο μυαλό μου, κι όσο προχωρούσα, καλλίτερα ξεκαθαρίζονταν, έπαιρνε χρώμα, γίνονταν δρατή κι άρχιζα να τη νοιώθω σα ναΐταν δίπλα μου, να τη νοιώθω πιό δυνατά, έντονα, σαν σήμερα... Καί να την άγκαλιάσω γύρευα έπίμονα.

Κι όμως έγώ, είμαι άνθρωπος σύγχρονος. Δηλαδή ζω σε περιβάλλον άλλοιότιχο, έξω από κείνο που προϋπήρχε πριν άπ' αυτό. Έπομένως η σκέψη μου κ' οι αισθήσεις μου δεν μπορούν παρά να λειτουργούν κάτω άπ' την έπήρεια του σημερινού περιβάλλοντος, του τωρινού. Κι όμως έγώ, ο σύγχρονος, γυρεύω στη θέα ενός κτίριου να εισχωρήσω μες στο παρελθόν και να το ψηλαφήσω, ν' άγγίξω πεθαμένα πράματα, να επικοινωνήσω με χαμένες σκιές.

Ποιά μυστηριώδικη δύναμη είναι τούτη που έπενεργεί στον άνθρωπο τόσο πολύ, ώστε ο νοῦς του μονομιάζ στα περασμένα να επιστρέφει; Ποιά δύναμη είναι τούτη που με συγκρατεί τόσο σφιχτά με ότι σήμερα πιά δεν υπάρχει; Γιατί και στα μελλούμενα ο νοῦς να μή πηγαίνει τις περισσότερες φορές... Είναι αλήθεια που οι νεκροί λοιπόν μάς κυβερνοῦν;

Ένα κτίριο... Ο νοῦς μπορούσε και στο όνειρο να γείρει.

Μά η θύμηση είναι πιό δυνατή.

Και μέσα μου ξύπνησε τη ζωή και την ιστορία του έθνους μου και μ' έρριξε σε θλίψη. Γιατί όμως; Τάχα λίγους πολιτισμούς έχει να δείξει μαζί και πόσες δόξες και πόσα μεγαλεία!

Μήπως ήταν το κτίριο ;...

«Νά, έλεγα στον έαυτό μου, όταν πιό ύστερα αντίκρισα τη θάλασσα κι ο νοῦς μους πάλι στους ίδιους λογισμούς γυρνούσε... νά, η δύναμη της παπασύνης και μαζί δλόκληρης της Γαλλίας».

Ο καθόλικισμός για να προσηλυτίσει κι άλλους λαούς...

— Πόσα ελληνόπουλα, πόσες ελληνίδες...

Άκουσα μιá πνιγμένη φωνή, κείνη τη στιγμή... για να προσηλυτίσει, χωρίς κανένα διαταγμό την τρι-

χρομη σημαία ξεδιπλώνει πάνω στα πανύψηλα σχολειά του, ξεχνώντας τρομερούς αγώνες, άγριες διενέξεις, που στοίχισαν το διώξιμο αυτών των ίδιων καλογήρων από τη χώρα που περήφανα το έμβλημά της τώρα υψώνει.

Και κείνη, για τη διάδοση της γλώσσας της και του πολιτισμού της, δεν δυσκολεύεται καθόλου σέ άλλους τόπους να τους υλοστηρίζει.

Τι σημασία έχει αν η δημοκρατία τους κατατρέπει, αφού το γαλλικό έθνος τους έχει τόσο ανάγκη.

Υπάρχει περιφανέστερη ήθικη νίκη απ' αυτή;

Κι όμως ο καθολικισμός, αν εφρόντιζε για την ήθικη νίκη μόνο, δεν θα εδραιούνταν έτσι σήμερα.

Στον πόλεμο που κήρυξε κρυφά ενάντια της ορθοδοξίας, τις πιο πολλές φορές μεταχειρίστηκε ύποπτα μέσα. Οί φράγκικες σταυροφορίες, αυτές που στήσανε τους ανυπέροχτους φραγκούς, δεν λογαριάζονται για νίκη ήθικη...

Και βέβαια η Όρθοδοξία δεν πέθανε, μήτε να πεθάνει μπορεί. Μά η πρώτη της αίγλη έσβυσε μαζί με το αφάνισμα των βυζαντινών λαβάρων — κάποτε σύμβολα φοβερά της ακαταμάχητης ισχύος του μεσαιωνικού Έλληνισμού.

Ξεχασμένος στους λογισμούς μου, τραβοῦσα τον δρόμο μου, όταν ξάφνου χτύπησε στο πρόσωπό μου η αρμύρα της θάλασσας και θύμωσα.

«Αρμύρα πίνω, είπα, πίκρα ξερονῶ».

— Όχι, δεν αξίζει να θανμάζει κανείς κτίρια, όσο πελώρια κι αν υψώνονται, μήτε η αρχιτεκτονική τους να μάς θαμπώνει, όσο κι αν φαίνεται ωραία, όταν ξαίρει πώς γι' αυτά έχει πληρώσει ακριβά το έθνος που ανήκει, όταν ακούει σαν ήχῶ μακρυνή μέσ' από τους αιώνες ν' ανεβαίνει, σαν παράπονο μιᾶς δλόκληρης φυλής — της φυλής που αντιπροσωπεύει — ο πόνος του αδικημένου...

Μά κείνη την ὥρα ο ήλιος έδυε και μεγαλόπρεπα σκορπούσε τις κόκκινες ἀχτίδες του πάνω στην πόλη. Στάθηκα και τὸν κύταξα για λίγα λεπτά, ὥσπου χάθηκε.

Ό ουρανός φάνηκε σά νᾶχε ματώσει. Θάρρεψα πὼς έβλεπα αίματα να στάζουν. Έστρεψα τὸ βλέμμα μου πρὸς

τ' ἄπειρο. Ἀτένισα τὸ βάθος και μετὰ ἔκλεισα τὰ μάτια μου.

Τι ματωμένη δύση! Πόση μελαγχολία σου γιομίζει την ψυχή.

Μά σέ λίγο συνήρθα. Φαντάστηκα την αὔριανή ἀνατολή.

Την ἀνατολή που δεν θ' ἀργήσει νᾶρθει... Και χαρούμενος ξακολούθησα τὸν δρόμο μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1929

Α. Γ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΡΥΣΑΥΓΗ

ΑΘΑΝΑΤΕΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΕΣ

(Συνέχεια απ' τὸ προηγούμενο)

Βλάετ. Δὲν σοῦ φαίνεται πὼς ἔχομε καιρὸ να βρεθοῦμε. (τοῦ σφίγγει τὸ χέρι). Καλησπέρα ἀγαπημένε μου. (Πρὸς τὸν Τέλη μ' ἀφέλεια) Καλησπέρα.

Παῦλος. Μά Βλάετ. Καταλαβαίνεις λοιπὸν πὼς με πείραξε ἡ σιωπή σου; Ἐχω δεκαπέντε μέρες να σέ δῶ. Ἐλα κάθισε.

Βλάετ (κάθεται κοντὰ του και τοῦ ἀγκαλιάζει τοὺς ὄμους) Τί γίνεται ὁ μελαγχολικός μου; Ὁ ἀγαπημένος μου μελαγχολικός;

Παῦλος (με βλέμα ἀπλανές). Νά. Ζεῖ πάντα μέσα ἐκεῖ. Μέσα στὰ βάθη της ἐρήμου.

Βλάετ. Ναι Παῦλε. Μά δὲν ἔχει ὁ ἐρημωμένος παρὰ να προχωρήσει λίγο, πολὺ λίγο και θὰ βγεῖ απ' τὰ ὄρια της ἀμίλητης ἔκτασης. Κάπου κοντὰ ἀκούεται ὁ ἦχος τοῦ τρεχάτου Νεροῦ της Χαράς.

Παῦλος (κᾶπως ἔξαφνα). Τί λὲς Βλάετ; Δὲν σέ καταλαβαίνω.

Βλάετ (χαμογελῶντας). Ἄ. Τίποτε. Ὅταν διακόπτει καμιά φορὰ κανείς την καθημερινή συναναστροφή φαίνεται ἔπειτα σὰν να μιλᾷ σέ ἰδιαίτερο τόνο.

Παῦλος. Κι' ὅμως κἀτι προδίδει ἡ φωνή σου Βλάετ.
Βλάετ. "Ω. "Όχι. Τίποτε σὲ βεβαιῶ.

Παῦλος. Καλά. "Ας εἶναι. Πές μου τὰ νέα σου.

Βλάετ (μ' ἓνα ἀκτινοβόλημα χαρᾶς). Τὰ νέα μου ;

Παῦλος. Ναί. Τὶ καινούργιο ἔχει φανεῖ στὸν καλλι-
τεχνικὸ ὄριζόντα; Κι' ἔπειτα ἐσύ; Οἱ συναυλίες σου; Γιὰ
πές μου;

Βλάετ. Ἀκριβῶς Παῦλε προτίθεναι νὰ κάμω μιὰ νέα
συναυλία. Νὰ σὲ λίγο καιρό. Καὶ ξεύρεις, εἶναι πράγματα
ποῦ ἄλλοτε κουράζουν κι' ἄλλοτε πάλι σ' εὐχαριστοῦν.

Παῦλος. Πράγματι. Ἐκείνες ὅλες οἱ φασαρίες τῆς
προπαρσκευῆς, τὸ τύπωμα τῶν προγραμμάτων, οἱ ἐτοι-
μασίες...

Βλάετ. Πράγματα ποῦ ἐνθουσιάζουν τοὺς ἀρχαίους.

Παῦλος. Καὶ στὰ ὅποια ὅμως πρέπει νὰ συνηθίσῃ
κανεῖς.

Βλάετ. Ἀλήθεια Παῦλε. Πῶς συνηθίζει κανεῖς!
Ἔμαθα νὰ συναντιστρέφωμαι κάπως μὲ τὸν κόσμον (τὸν
βλέπει ἔξαφνα στὰ μάτια). Μάλιστα ἂν ἤθελες νὰ σοῦ διη-
γηθῶ κἀτι;

Παῦλος. Τὶ Βλάετ;

Βλάετ. Νὰ εἶσι ἀπλῶς: Μιὰ παρατήρησί μου πάνω
σ' ἓναν ἄνθρωπο.

Τέλης (ἔξαφνα). Μιὰ παρατήρησι πάνω σ' ἓναν ἄν-
θρωπο; Χμ. Κανεῖς καινούργιος πάλι ποῦ ποδοπάτησε
τοὺς νόμους τοῦ αὐτεξουσίου; (γελά σαρκαστικά).

Βλάετ (μ' ἀφέλεια στὸν Τέλη). Νὰ πάλι ποῦ προκα-
λοῦμε ἐναντίον μας τὴ σοφία σου ἀγαπητέ μου μελετητή.

Παῦλος (μελαγχολικά). Ἐξακολουθεῖ Βλάετ. "Ας μὴ
μᾶς πάρει τὸ ἐνδιαφέρον μας ἢ φιλοσοφία πρὶν τὸ πάρη
ἢ ζωὴ.

Βλάετ. Μὰ γιὰ τὴ ζωὴ θέλω νὰ σοῦ μιλήσω.

Παῦλος (κάθεται καλλίτερα). Ναί. ναί. Σ' ἀκούω.

Βλάετ. Εἶν' ἐδῶ καὶ λίγος καιρὸς ποῦ γνώρισαι κά-
ποιον εὐγενῆ καὶ ἀληθινὰ συμπαθητικὸ κύριο, ἓναν ἄν-
θρωπο ποῦ στὸ γαλήνιο χαμόγελό του διακρίνονται τὰ
ἔγνη κάποιου παληοῦ πόνου. Ναί εἶμαι βέβαιος πῶς ὁ
ἄνθρωπος αὐτὸς πέρασε κάποτε πάνω ἀπὸ μιὰ τρομερὴ
καταστροφή.

Παῦλος (ἄθελα) Τ' ὄνομά του Βλάετ; Πές μου τ'
ὄνομά του.

Βλάετ (γελῶντας). Περίμενε λοιπὸν νὰ σοῦ μιλήσω
πρῶτον γιὰ τὸν ἄνθρωπο κι' ἔπειτα γιὰ τ' ὄνομα.

Παῦλος. Λοιπὸν; Πές μου Βλάετ. Πῆγες σπίτι του;

Βλάετ. Βέβαια λοιπὸν. Κι' ἐκεῖ ἀκριβῶς εἶναι ποῦ
ἔμεινα κατάπληκτος. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μέσ' τὸ σπίτι του
ἀπομακρύνεται ἐντελῶς πιά ἀπὸ κάθε λυπηρὴ ἀνάμνησι.

Παῦλος. Δηλαδὴ ἀλλάζει! Αὐτὸ θές νὰ πῆς.

Βλάετ. Ἀκριβῶς Παῦλε. Ἀλλάζει. Γίνεται ἓνας ἄν-
θρωπος ἄλλος. Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς μοῦ κινεῖ τὴν προσοχή.
(πρὸς τὸν Τέλη μ' ἀφέλεια) "Ε. Τὶ λές ἀγαπητέ μου γιὰ
τὸ ζήτημα τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἀνθρώπου;

Παῦλος (ζωηρά). Τὶ μπορεῖ νὰ πῆ; Τὶ μπορεῖ νὰ
λεχθῆ γιὰ τὸ τρανὸ θαῦμα ποῦ εἶν' ὁ Ἀνθρωπος.

Τέλης (σηκώνεται καὶ τοὺς πλησιάζει χαμογελῶντας κά-
πως εἰρωνικά). Μὰ τὴν πίστη μου θὰ μὲ τρελλάνετε ἐσεῖς
οἱ δυό. Κοντὰ σας διατρέχει κανεῖς τὸν κίνδυνον νὰ
ἐκτροχιασθῆ.

Βλάετ. «Νὰ ἐκτροχιασθῆ!»! Νὰ μιὰ ἔκφρασι ποῦ
δὲν πρέπει νὰ τὴν μεταχειρίζεται κανεῖς πάντα.

Τέλης (παίροντας τὸ καπέλλο του) Πάντα ἢ ὄχι, ἢ
ἀλήθεια εἶναι πῶς νοιώθω νὰ κλονίζονται οἱ πεποιθή-
σεις μου.

Παῦλος. Κάθησε Τέλη.

Τέλης (τοὺς χαιρετᾷ γελῶντας). Εὐχαριστῶ ἀγαπητέ
μου. Μὰ ἂν μείνω μιὰ στιγμούλα ἀκόμη ἀπόψε ἐδῶ θὰ
φύγω δίχως τὰ μυαλά μου. (φεύγει μ' ἓνα βῆμα κωμικὸ
πρὸς τὸ βάθος).

Παῦλος (σὲ λίγο). Ὑστερα ἀπὸ τόσο καιρὸ νᾶμαστε
καὶ πάλι μόνοι.

Βλάετ. Ἀλήθεια Παῦλε.

Παῦλος. Τώρα πές μου δίχως νὰ διστάξεις.

Βλάετ. Εἶμαι στὴν διάθεσί σου.

Παῦλος. Θᾶθελα νᾶξερα τὸνομα τοῦ ἀνθρώπου μὲ
τὸ βαρὺ παρελθόν.

Βλάετ (ἀγκαλιάζοντάς τον). "Ελα. "Ελα. Ξεύρεις ποιὸς
εἶναι (ἀλλάζοντας τόνο). Ἐπειτα γιὰτὶ φίλε μου δὲν μοῦ
λές νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ κείνην παρὰ μόνο γιὰ τὸν πα-
τέρα της.

Παῦλος. Μὰ μίλησέ μου ἐπὶ τέλους. Δὲν καταλαβαίνω τίποτε.

Βλάετ. Ἀμφιβάλλεις λοιπὸν ἀκόμα ὅτι σοῦ μιλῶ γιὰ τὴν Θάλεια; Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸ κατάλαβες ἀμέσως.

Παῦλος (μένει σιωπηλὸς γιὰ λίγη ὥρα. Ἐπειτα κάθεται καλὰ στὸ βάθος τῆς πολυθρόνας του ἀκουμπώντας πίσω τὸ κεφάλι) Τὴ γνῶρισες;

Βλάετ. Ναί. Ἐνα βράδυ, τὴ πρώτη φορὰ ποῦ πῆγα σπῖτι τους, βρεθήκαμε μόνοι κάτω στὸν κῆπο. Τῆς μίλησα γιὰ τὸ γοητευτικὸ ὕφος τοῦ πατέρα της καὶ ἐξέφρασα ζωνηρὰ τὸν ἐνθουσιασμό μου γιὰ τὸν καλὸ αὐτὸ κι' εὐγενῆ ἄνθρωπο! Ἐπειτα χωρὶς νὰ ξέρω τί δεσμοὶ σὰς ἐνώνουν, ἀνάφερα μοιραῖα τ' ὄνομά σου. Κ' ἔτσι ἀθέλα μου εἶδα ἔξαφνα νὰ ξεχειλίζει ἀπ' τὰ κατάβηθα τοῦ ἑαυτοῦ της μιὰ ἀγάπη ἀδίκῃ καταδικασμένη (σηκώνεται καὶ βηματίζει ἀργά). ὦ! Πόσο μεγαλειώδης εἶναι ὁ σπυνηθῆρας ποῦ ξεπετᾷ ἀπ' τὰ σπλάχνα τῆς ἄσβυστης φωτιάς, πόσο φῶς ρίχνει ἢ ἀκοίμητη φλόγα πάνω στὴν αἰώνια μαυρίλα τῶν ἀνθρώπων!

Παῦλος (μὲ φωνὴ ποὺ μόλις ἀκούεται). Ἐξακολούθησε. Σήμερα κάτι ὄργανα νέα μέσα σου ἔχεις στήσει καὶ μιὰν ἀγνώριστη μέχρι τώρα συμφωνία διευθύνεις μὲ τὸ λόγο. Ἐξακολούθησε.

Βλάετ. Τῆς μίλησα γιὰ τὸν τρόπο ποῦ γνωριστήκαμε εμεῖς οἱ δυὸ Παῦλε. Πῶς βρεθήκαμε μαζὺ γιὰ πρώτη φορὰ. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἐξωτερίκευσα ὅλη μου τὴν εὐγνωμοσύνη πρὸς τὴν ἀγαθὴ Μοῖρα ποῦ σ' ἔφερε στὸν δρόμο μου (τὸν βλέπει στὰ μάτια). Ἀλήθεια Παῦλε. ἤρτες καὶ μ' ἔσυρες μακριὰ ἀπ' τὰ νύχια τῆς Ἀνυπαρξίας. Ἀκριβῶς ὅπως ἔσωσες τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἀπ' τὸν κίνδυνο τῆς Ἀπόγνωσης. Ναί Παῦλε. Ἄν δὲν ἦσουν ἐσὺ θάμοιαζα τώρα τὰ σταματημένα νερά μέσα στοὺς δρόμους ποῦ εἶν' ἓνα ἐμπόδιο γιὰ τὴ δίοδο τῶν διαβατῶν.

Παῦλος. Ὅχι. Ὅχι. Ἐσὺ μόνος σου ἔχεις ἀναδειχθεῖ. (τὸν πλησιάζει καὶ τοῦ ἀγκαλιάζει τοὺς ὤμους) Βλάετ, Μέσα σου κυλᾷ τὰ νερά της μιὰ ἀστείρευτη βρυσούλα: ἡ βρυσούλα τῆς Ἀγνῆς φιλίας. Φέρνεις μαζὺ σου τὸ δαιμόνιο τοῦ φίλου, ἀγαπημένε μου.

Βλάετ (κινώντας τὸ κεφάλι) Τοῦ «φίλου»! ὦ! Μὲ κάνεις νὰ νοιώθω πιὸ βαρεῖα τὴ συνειδήσί μου. Τὶ

μπόρεσα ἐγὼ νὰ σοῦ δώσω ὄχι γιὰ ν' ἀναπνεύσης κάτω ἀπ' τὸν μεγάλο Οὐρανὸ τῆς Χαράς, ἀλλὰ ἀπλᾷ μόνο ἔτσι τὶ μπόρεσα νὰ κάνω σὰν ἓνα μικρὸ μικρὸ εὐχαριστῶ πρὸς ἐσένα;

Παῦλος (μὲ πόνο). Μὴ μιλᾷς ἔτσι. Μοῦ σπαράξεις τὴν καρδιά ὅταν ζητᾷς τοὺς τυπικοὺς αὐτοὺς τρόπους τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἐσύ! Ἐσύ!

Βλάετ. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ ὑποφέρης. Νοιώθω ἓνα βάρος. Ἐνα βάρος ποῦ μοῦ πιεζει τὸ στήθος θέλοντας νὰ μοῦ κόψη τὴν ἀναπνοή.

Παῦλος. ὦ! Ἦσύχασε φίλε μου.

Βλάετ (ξεπεινιέται ἔξαφνα πηγαίνοντας πρὸς τὴν πόρτα).

Παῦλος (τὸν συγκρατεῖ) Ἐ. Ποῦ πηγαίνεις;

Βλάετ. Ἀφισέ με νὰ φύγω. Πηγαίνω στὴν Θάλεια. Μοῦ κάνει κακὸ νὰ σ' ἀκούω σ' αὐτὸ τὸν τόνο. (τρέχει πρὸς τὴν ἔξοδο) Πηγαίνω. Ἀφισέ με. Πάω νὰ ζητήσω τὴν εὐτυχία σου.

Παῦλος. Φίλε μου. Ἐκρυθα μ' ἐπιτηδειότητα μέχρι τώρα τὴν αἰώνια πληγή. Μὲ τὴν οὐράνια χαρὰ τῆς Τέχνης ἔξοσάμε. Ὁ κόσμος τῆς λύπης μᾶς ἔδειχνε τοὺς κόσμοις τῆς Χαράς. Μὰ τώρα ὦ Θεέ μου! Παρασύρθηκα μπρὸς σου ἀπ' τὸ ἀμείλικτο ρεῦμα τῆς ὀδύνης (ξεσπώντας). Εἶμαι ἓνας εἴλωτας τοῦ Πόνου Βλάετ. Ἐγὼ! Ἐγὼ! Ποῦδωσα στοὺς ἄλλους τὴ Χαρά!

Βλάετ. Μὴ μὲ συγκρατεῖς. Ἐμποδίζοντάς με εἶναι σὰν νὰ μὲ θεωρεῖς ἀνάξιο τῆς φιλίας σου, τῆς μοναδικῆς φιλίας ποὺ ἐδημιούργησα στὸν κόσμο (φεύγει).

Παῦλος (βηματίζει ἐδῶ κι' ἐκεῖ γιὰ λίγη ὥρα. Ἐπειτα πέφτει ἐξαντλημένος στὴν πολυθρόνα του). Ἐσώσα ἓναν ἄνθρωπο. Τὸν ἔκανα νὰ νοιώσῃ τὴν πολύτιμη ἀνθρώπινη χαρὰ. (μὲ πόνο) Μὰ ὅμως ποῦ εἶναι ἡ δική μου ἡ χαρὰ;

(Κτυποῦν στὴν πόρτα τοῦ βάθους)

Παῦλος (μὲ βαρεῖα φωνή). Ἐμπρός. Ποιὸς εἶναι; (Μπαίνει ἡ Θάλεια. Βλέποντάς τον σταματᾷ γιὰ λίγο μ' ἔκοιτασι κι' ἔπειτα ἔξαφνα τρέχει κοντὰ του).

Θάλεια (μὲ πνιγμένη φωνή). Παῦλε!

Παῦλος. Ναί. Δὲν εἶναι παρ' ἓνα ὄνειρο. Νὰ κρατῶ στὰ χεῖρα μου τὸν Κόσμο.

Θάλεια. Δὲν εἶναι ἓνα ὄνειρο. Εἶν' ἡ ἀλήθεια Παῦλε. Εἶν' ἡ δύναμι τῆς Ἀγάπης.

Παῦλος (ἐπαναλαμβάνει μ' ἑκστασι). Ἡ δύναμι τῆς Ἀγάπης;

Θάλεια (κάθεται μετὸν Παῦλο σ' ἕνα καναπέ πρὸς τ' ἀριστερά). Ἀφισέ με νὰ καθίσω κοντά σου. Ἀφισέ με πάλι νὰ κρατήσω τὸ χέρι σου (παίρνει τὸ χέρι του). Ὡ! Τὶ εὐτυχία! Τὶ εὐτυχία!

Παῦλος. Νομίζω ὅτι ἀγγίζω αὐτὴ τὴ στιγμή τὸν πιὸ ἀληθινὸ σκοπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴ Χαρά. Μὰ Θάλεια πές μου. Πῶς πέρασε αὐτὸς ὁ καιρὸς;

Θάλεια. Μέσ' τὴν ἀνακούφισι ποῦ δίνει ἡ ἀφοσίωσι πρὸς τὸν πατέρα. Ἀλλὰ καὶ μέσ' τὴν ἀπόγνωσι τῆς θυσίας.

Παῦλος. Τώρα πές μου Θάλεια. Ὁ πατέρας σου; Τὶ γίνεται κείνος;

Θάλεια. Ὡ! ἄφισε νὰ περάσουν εὐτυχισμένες οἱ στιγμὲς αὐτὲς ποὺ εἴμαστε μαζί. Παῦλε. Ποιὸς ξέρει τί γίνεται σὲ λίγο;

Παῦλος. Ὁμολογῶ, ἔχουν τόσο ὠραία σημασία οἱ στιγμὲς αὐτὲς. Θάπρεπε ἀμίλητος νὰ ὑποδεχθῶ αὐτὸ ποῦ εἶναι ἀνεκλάλητο. Μὰ ὅμως ἀπάντησέ μου.

Θάλεια (μετὸνόν). Τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαπῶ τὸν πατέρα μου. Αφοσιώθηκα σ' αὐτὸν μ' ὅλη τὴ δύναμη ποῦ μενε στὴν ψυχὴ μου. Ἦμουν ἑτοιμὴ νὰ κάνω τὰ πάντα γι' αὐτόν. Σὲ κάθε κατάπτωσι μοροῦσα νὰ πέσω μόνο γιὰ χάρι του. Μὰ ὅμως χωρὶς καθόλου νὰ τὸν περιμένω ἦρτε, μοιραῖα νὰ μ' ἀνακόψῃ ἕνας σου φίλος.

Παῦλος. Ὁ Βλάετ;

Θάλεια. Ναί. Αὐτός. Μέσα στὴν ἔρημο ποῦ γινε ἡ ζωὴ μου ἦρτε καὶ ἔκαμε ν' ἀντιλαλήσῃ πάλι τ' ὄνομά σου. (Ξεσπῶντας). Παῦλε. Ὑπερίσχυσε καὶ πάλι ἡ δύναμι τῆς ἀγάπης μου σὲ σένα. Σ' ἀγαπῶ. Σ' ἀγαπῶ Παῦλε. (κρῦβοντας τὸ πρόσωπο σὰν χέρια) Μὰ ὅμως ὁ πατέρας μου ὑποφέρει...

Παῦλος. Ὑποφέρει; Μ' ὅλη τὴν ἔνδειξι τῆς ἀφοσιώσεώς σου;

Θάλεια. Τὸ πείραμα πέτυχε. Ἡ θυσία ἔφερε τὴν σωτηρία του. Μὰ ὅμως ὅταν ἔμαθε ὅτι ἐσὺ γιαντὸ ὑπῆρξες ἡ ἀρχὴ, τινάχτηκε πάλι σὰν ἕνα τρομαγμένο πουλάκι. (ἐπαναλαμβάνει τὰ λόγια τοῦ πατέρα της) Θάλεια. Μὲ φέρεις πάλι μπρὸς σὲ νέα προβλήματα. Παιδί μου. Μὲ φέρεις πάλι μπρὸς σὲ νέα προβλήματα.

Παῦλος. Ἠσύχασε Θάλεια. Πίστευσε σὲ μένα. Ἐνας ἀνθρώπος ποῦ μπορεῖ νὰ νοιώσῃ μέσα του τὴ σύγκρουσι ὅλων τῶν τρομερῶν ἐρωτημάτων τῆς ζωῆς, θὰ μπορέσῃ κάποτε καὶ ν' ἀπαντήσῃ σὰ ἐρωτήματα αὐτά.

Θάλεια (κλαίοντας). Ὡ. Αὐτὸ τὸ κάποτε τὸ περίμενα σὰν ἕνα θαῦμα. Μὰ ὅμως τώρα κάθε ἐλπίδα ἐχάθηκε γιὰ πάντα. Ὁχι Ὁχι. Δὲν θὰ νοιώσω πιά τὸ χεράκι του νὰ μοῦ χαϊδεύει τὰ μαλλιά... Δὲν θ' ἀκούσω πιά τὴ φωνούλα του νὰ μοῦ φωνάζει: «Θάλεια. Θάλεια. Ἀγαπημένη μου κόρη... Θάλεια. Ἀγγελέ μου...»

Παῦλος (μετὸνόν). Θάλεια. Ὁ πατέρας σου ἐσώθηκε.

Θάλεια. Ὡ! Τὶ μεγάλη σκληρότης εἶναι λοιπὸν ὁ ἔξαγνισμός, ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ ἔξαγνισμός.

(Μπαίνει ὁ ὑπηρέτης δίνοντας στὸν Παῦλο ἕνα ἐπισκεπτήριο).

Ὑπηρέτης. Κύριε. Κάποιος ζητᾷ νὰ σᾶς δῆ.

Παῦλος (διαβαζοντας τὸ ἐπισκεπτήριο). Πὲς γρήγορα στὸ κύριο νὰ περάσῃ (πηγαίνει πρὸς τὴν θύρα τοῦ βάνους) (Σὲ λίγο μπαίνει ὁ Μικὲς Καληριᾶς).

Παῦλος (δίνοντας τὸ χέρι) Χαιρετῶ θερμὰ τὴν ἐπίσκεψί σας στὸ σπίτι μου ἀγαπητέ μου κύριε.

Καληριᾶς (δίνοντας τὸ χέρι). Καλησπέρα.

Παῦλος (πρὸς τὴν Θάλεια). Θάλεια.

Θάλεια (τείνει πρὸς αὐτὸν τὰ χέρια). Πατέρα μου.

Καληριᾶς (τὴν πλησιάζει ἀργὰ καὶ τὴν χαϊδεύει σὰν μαλλιά). Γιατί μ' ἄφισες νὰ δοκιμάσω τὸ πικρὸ αὐτὸ συναίσθημα. Σήμερα τ' ἀπόγευμα ὅταν μοῦπαν πῶς ἔφυγες, ὦ τί ἄδειο κι' ἀσήμαντο μοῦ φάνηκε τὸ σπίτι. Μὰ γιατί κλαῖς παιδί μου; Ἐλα νομίζεις λοιπὸν πῶς σοῦ λειψε ἡ πατρικὴ ἀγάπη;

Θάλεια. Πατέρα μου. Συχωρεῖστε με. Ἄν βρισκομαι αὐτὴ τὴ στιγμή ἐδῶ, δὲν φταίω ἐγώ, δὲν φταίει κανεὶς. Φταίει ἡ Τύχη ποῦ ρίχνει στὸ δρόμο μας κατὶ ἀνθρώπους μὲ αἰώνια ἀξία.

Καληριᾶς. Ναί παιδί μου. Μὰ γιατί δὲν μοῦπες νᾶρτω μαζί σου; Θαρχόμουνα παιδί μου (τοὺς βλέπει μαζί). Εἶμαι δυνατὸς πιά. Μοῦδωσαν μιὰ δύναμι ἀνεξάντλητη ἡ ὠραῖες σας ψυχές (στὸν Παῦλο σφίγγοντας τὸ χέρι του). Σᾶς εὐχαριστῶ ἑσᾶς. Ὑπῆρξατε γιὰ μένα μιὰ μυστικὴ κι' εὐγενὴς πρόνοια, ἕνα ἄστρο ποῦ ἔρριχνε πάνω

που τις παρήγορες ἀχτίδες του. Συχωρεῖστε με ἂν δὲν ἤμουν ὡς ἄνθρωπος τόσο δυνατὸς νὰ δεχθῶ ἀπὴν ἀρχὴ τὴν φιλία σας, συχωρεῖστε με ἂν ἡ ἀνθρώπινη κακία ποὺ ἐπλεόνασε σ' ἐμένα πιδὸ πολὺ ἀπ' ἄλλους, δὲν μ' ἄφινε νὰ καταλάβω τὸν χαρακτήρα σας.

Παῦλος (μὲ συγκίνησι). Εἶστε γενναῖος! (Προσφέροντας κἀθισμα). Μὰ καθεῖστε. Φιάνεστε κουρασμένος Κύριε.

Καληριᾶς. Ὁχι. Δὲν θέλω οὔτε τόσο νὰ σᾶς ἐνοχλήσω. Φεύγω ἀμέσως, τώρα ποὺ βεβαιώθηκα πῶς εἶστε μαζύ. Ὡ! Ἐχω τόση ἐμπιστοσύνη σ' ἐσᾶς, τόση ἐμπιστοσύνη (πηγαίνει πρὸς τὴ θύρα τοῦ βάνους). Ἐλάτε. Σᾶς περιμένω ἀπόψε βράδου. Θὰ εἶμαστε ὅλοι γύρω στὸ τραπέζι (φεύγει).

(Ὁ Παῦλος κι' ἡ Θάλεια ἔχουν ἄθελά τους καρφωμένο τὸ βλέμμα στὴν πόρτα τοῦ βάνους)

Παῦλος. Θάλεια!

Θάλεια. Παῦλε!

ΤΕΛΟΣ

Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ

Εἶχε νυχτώσει ἀπ' ὦρα τώρα.

Κι' ἐνιωθε τὴ θλίψη του νὰ τὸν πνίγη μὲς στὸ σκοτάδι. Γιατὶ νὰ, προλίγου εἶδ' ἐκεῖνη νὰ γλιστρή στὰ σκοτεινά, πίσω ἀπ' τὰ φῶτα τῶν καφενειῶν τοῦ Φαλήρου, μὲ τὸν χονδρὸ καὶ φίλαθλο κύριο ποῦχε στὸν Πειραιᾶ ἐργοστάσιο οἴνων κι' οἰνοπνευμάτων.

Γύρισε καὶ τὸν εἶδε ποὺ στάθηκε καὶ τὴν κυττοῦσε μὲ βλέμμα φλογισμένο χαμένος, κι' ἐσφίχτηκε πιότερο στὸ συνοδό της.

Πῆρε τὸν ἠλεκτρικὸ ν' ἀνέβη στὴν Ἀθήνα. Κι' ὅταν ξεκινούσε τὸ τραῖνο, ἔβγαλε τὸ κεφάλι του ἀπ' τὸ παράθυρο κι' ἐκύταξε στερνὰ στὸ σταθμὸ.

Πόση χαρά, τοῦδινε ἄλλοτε τ' ἀντίκρουσμά του, σὰν κατέβαινε στὸ Φάληρο ποὺ θ' ἄβλεπ' ἐκεῖνη!

Ἐλπίδες μιᾶς δλόκληρης ἐποχῆς, ἐνὸς καλοκαιριοῦ σωριάζονταν κάτω αὐτὸ τὸ βράδου. Κι' ἐνιωθε μιὰ τέτοια ἀπογοήτευση στὴν ψυχὴ του!

Κι' ἡ ψυχρα τοῦ φθινόπωρου ἔφθανε ἴσα μὲς στὴν καρδιά του.

Πρῶτῃ του φορὰ τοῦ συνέβαινε νὰ σκλαβωθῆ ἔτσι ἀπὸ γυναῖκα. Καὶ πῶς ἀπότομα ἔγινε ἡ ἔλξη του! Μόλις τοῦ τὴ σύστησαν, ἔμεινε χαμένος, τραυλίζοντας κἀτι ἀσυνάρτητα, καὶ μὲ τὰ μάτια του τρομαχτικὰ ἀνοιγμένα νὰ τὴ βλέπουν. Κι' αὐτὴ χαμογέλασε, δίνοντάς του τὸ λεπτό της χέρι μ' εὐγένεια, γιατί ἡ σαστισμᾶρα του τὴν ἔκανε νὰ τὸν φαντάζεται ἡλίθιο. Κι' ὅταν συνῆρθε ἀπορούσε, πῶς δὲν τοῦδινε καμιὰ προσοχὴ καὶ τὸν ἀπόφευγε κι' ὅλας.

Κι' ὅμως αὐτὸς τὴν ἐνιωθε τόσο σιμά του, λὲς κι' εἶχαν γνωριστῆ κάποτε ἄλλοτε, λὲς καὶ κάποιον προηγούμενο εἶχε μεσολαβήσει μεταξὺ τους, ποὺ τοὺς ἔδινε τὸ δικαίωμα οἰκειότητας.

Κ' ὕστερ' ἀπὸ μέρες εἶδε μ' ἀπόγνωσή του, πῶς κἀτι ἔβαζ' ἐκεῖνη γύρω της, ὥστε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ τὸν γνωρίσει, νὰ τὸν θυμηθῆ. Κι' ἐκεῖ π' αὐτὸς πήγαινε νὰ τῆς πῆ: μὰ πῶς, δὲν καταλαβαίνει, δὲν φέρνεις στὸ μυαλό σου... — Τί; δὲ δύνονταν νὰ ξεδιακρίνη μέσα του ποιὸ ἦταν αὐτὸ τὸ κοινὸ ποῦχαν μεταξὺ τους, τὴν ἔβλεπε νὰ μακραίνει, νὰ σβνέται ἀπὸ μπρός του. Καὶ μόνο τὸ κρουστάλλινο γέλιο της ἄκουγε καὶ μόνο τὶς πεταχτὲς κινήσεις της καὶ τὸ κοκέτικο βάψιμό της ἀντίκριζε τότε ἀπὸ κείνη!...

— Μὰ καλέ, πῶς μὲ κυττᾶτε σὰ φακίρης!... — τοῦ ξεφώνιζε γελῶντας μὲ τὴν ἀφηρημένη του προσήλωσή πάνω της. Κι' αὐτὸς γύριζε ἀλλοῦ τὸ πρόσωπό του σαστισμένος καὶ μὲ θλίψη.

Κι' ἐνιωθε τώρα ὅλα γύρω του κοινὰ κι' ἀδιάφορα. Τίποτα πιδὸν ἐνέμορε νὰ τὸν τραβήξῃ. Καὶ μαζὺ μὲ τὴν ὅλη του θλίψη, θυμώνταν ἀκόμα κάποιον ἄλλα λυπημένα περιστατικὰ τῆς ζωῆς του. Νὰ ἔβλεπε σὰν καὶ τώρα τὸ βγενικὸ καὶ πονεμένο πρόσωπο τοῦ πατέρα του, ποὺ κῆδεψ' ἐδῶ καὶ χρόνια. Κι' ὕστερα τὴ σιωπηλὰ λυπημένη μητέρα του, ποὺ ξεψύχησε ἀργότερα μὲς στὴν ἀγκαλιά του, μ' ἐκεῖνο τὸ ἀφθαστο, ὑπομονετικὸ της χαμόγελο.

Κι' ἀκόμα, ὁ ἀγώνας στὴ ζωὴ του γιὰ νὰ ζήσει, κατ-

νες οι μάταιες ελπίδες πώς αύριο θά'ναι πάντα καλύτερα...

Κι' όλα αυτά γιατί, γιατί;...

Και για πρώτη τον φορά φούσκωνε το στήθος του σε τέτοιο βαθμό παράπονο κι' ήθελε να κλάψη πολύ, ασυγκράτητα.

Κι' εκεί που κυτοῦσε γύρω του έρευνητικά, είδε πώς κάθονταν πλάι σ' ένα κορίτσι άσχημο και καμπούρικο.

Τό βλέμμα της ήταν διαρκώς πάνω του, ώρα τώρα και μόλις αυτός τη στιγμή τούτη τό πρόσεξε.

Τῆς ρίχνει άλλη μιὰ ματιὰ και βλέπει πώς με τ' άνοιχτό της φόρεμα γύρω απ' τό λαιμό, δείχνει πιότερο τό ελλάττωμά της, όπως άλλες με τόν ίδιο τρόπο πᾶν να δείξουν τήν άμορφη πλάτη τους.

Ποιός ξέρει ύστερ' από ποιάν πάλη αίσθημάτων, κατάληξε στην πείσιμωνη κακία ενάντια του έαυτού της, τῶν άλλων, να δείχνεται έτσι.

Και τὰ μάτια της είναι αλλοίθωρα, γλυκά όμως νοτισμένα από άδυναμία, ἴσως.

Μὰ γιατί τόν κυτᾶει τόσο επίμονα.

Κι' αυτός σκέφτεται, να ένας άνθρωπος που δε θᾶχη γνωρίσει τη χαρά κείνη τῆς ζωῆς, που φέρνει τις ζωηρές σκέψεις μαζί με τὰ έντονα ψυχικά σκιρτήματα.

Κι' ό πόνος ό δικός του του δείνει τήν επιθυμία να τήν κυτᾶξη καταδεχτικά. Ἡ τρεμουλιασμένη καρδιά του είναι γεμάτη από αυταπάρηση. Μὰ σαν τήν προσέχει πάλι, νιώθει μιὰ συγκλόνηση φρίκης απ' τήν άλλη μεριά. Και ζωγραφίζει τώρα ή φαντασία μπρός του, τήν τέλεια μορφή τῆς άλλης. Τὰ μάτια της πόσο είναι λαμπερά από χαρούμενη ζωή. Κι' ό πόνος του έφτανε στην άπόγνωση.

Τό τραίνο σταμάτησε στην Ὁμόνοια.

Βγῆκ' έξω με ναρκωμένο βῆμα.

Κι' έθνημήθηκε ξάφνου πώς δῶ και μῆνες παραερέθησε, στο μέρος τουτο, σενα δυστύχημα. Ἐνας νέος έκανε να πηδήση απ' τό τραίνο, πουτρεχε ακόμα κι' εβρέθησε από κάτω. Και πλάι στις απελπισμένες σφυριξιές τῶν ανθρώπων του ηλεκτρικού, ξεχώριζε ή φωνή κείνου πουταν κάτω απ' τις ρόδες, τρομαχτική, με διακοπές.

Κι' έβρισκε τώρα πώς ή ζωή είναι άμορφη, και μ'

όσο λιγώτερο εγωϊσμό τη βλέπει κανείς, τόσο και πιο γλυκιά γίνεται.

Κι' άμέσως του γεννήθηκε ή επιθυμία να πάη και να σκύψη να ταπεινωθῆ στο κορίτσι τό σημαδεμένο με τήν καμπούρα. Βάδιζε σιμά του, ανεβαίνοντας τὰ σκαλιὰ του σταθμού, τυχαία, ἴσως.

Θὰ τῆς μιλοῦσε και θὰ τῆς φέρνονταν σὰ νᾶταν ή πιο αϊθέρια άμορφιά.

Κι' όσο κυριεύονταν με τη σκέψη αυτή, τόσο κι' έννοιωθε μικρότερο τόν πόνο τόν δικό του. Ἡ ψυχή του ανάγλυψε από άνάλαφη εύχαρίστηση.

Γιατί ή χαρά που θε νᾶδινε στο κορίτσι αυτό, γύριζε μέσα του, έξιλεωτική στον πόνο του, σὰ νᾶρχονταν σαυτόν κείνη π' αγαποῦσε, να τόν αγαλιάση με μιὰ άγάπη άληθινή.

Κι' έτσι λησιμονημένος στους λογισμούς του, παρακολουθοῦσε τό φτωχό, άσχημο κορίτσι. Ἐντελήφθηκε πώς έφθασαν σ' ένα κάποιον έρημικό δρόμο. Κείνη είχε γυρίσει δυό τρεις φορές τό κεφάλι της πίσω και τόν είδε που τήν παρακολουθοῦσε. Θὰ τόλεγε στον έαυτό της και δε θὰ τό πίστευε. Ἄρχισε να χάνη τό βῆμα της. Πήγαινε άργά, πήγαινε γρήγορα δίχως καμιά αίτία. Και στερνά άρχισε να παραπατάη και να κλονίζεται σὰ μεθυσμένη. Ὁσπου τῆ σίμωσε εκείνος. Στάθηκε πλάι της, έβγαλε τό καπέλο του κι' εσιγοψιδύρισε κάτω: — Δεσποινίς... — κι' εἶπε μερικά λόγια. Κι' εκείνη είχε σταματήσει τό βῆμα της. Και τό κεφάλι της τῶχε ρίξει κάτω, πάνω στο στήθος της. Και σαν άκουσε τη φωνή του, ταράχτησε σύγκορη. Κι' ύστερα έφερε μιὰ φευγαλέα κρυφή ματιὰ σ' εκείνον και γύρω, για να βεβαιωθῆ πώς τὰ λόγια αυτά ἦσαν σ' αλήθεια σαυτήν ειπωμένα.

Και πάλι άμέσως έσκυψε τό κεφάλι της κάτω. Ἐνα σύγκρονο άνάδευε σ' ασθενικό της κορμί.

Κι' εκείνος εἶπε μερικά λόγια ακόμα και στερνά πρόσθεσε, σάμπως πεισιμωμένος: — Μὰ δέν απαντάτε, λοιπόν, δεσποινίς!... — Κι' άμέσως κείνη ξεφώνησε σε μιὰ παραφρονία τόνων: — Ὁ μὴ φεύγετε!... Ὁ μὴ φεύγετε!... — Και τὰ χαλασμένα μάτια της, στηλώθηκαν πάνω του ίκετευτικά. Κι' ή τρεμούλα κείνη του σώματός της είχε μεγαλώσει: — Θεέ μου! είναι αλήθεια... —

μουρμούρισε κι' ἄπλωσε τ' ἀτροφικά χέρια της μπρός, ψαχουλευταί, ἐνῶ τὰ μάτια της θαμπόσθυναν ἀπὸ μιὰ ἀκατανίκητη δύναμη. Καὶ μὲ μιᾶς κρεμάστηκ' ἀπ' τὸ λαιμὸ του, προσφέροντας μερικὲς ἀσύνδετες συλλαβές, σὰν ἐρωτικὸ παραλήρημα. Καὶ τὸ πρόσωπό της δὲν εἶχε τὴν ἔκφραση ἀρμονισμένης χαρᾶς μὲ τὴν περίστασι, ἀλλὰ πῶς βαθυὲς ρυτίδες πόνου. Φαίνονταν πῶς χαιρέται μ' ἔκφραση ὀδύνης στὸ πρόσωπό της.

Κι' ἐκεῖνος σαστισμένος στὴν ἀρχή, ἄρχισε ἀργά, ἀργά νὰ συνέρχεται στὶς πρώτες του σκεψεις κι' ἄπλωσε τὰ χέρια του πῶς θὰ τὴν ἀγκαλιάσει.

Μ' ἀμέσως ἕνα σύγκρουο, σὰ φεῖδι γλίστρησε στὸ σῶμα του, γιατί εἶχε πιάσει τὸν περιττὸ ὄγκο τῆς πλάτης της. Ἔκαν' ἕνα βῆμα πίσω, λύνοντας τὰ χέρια της ἀπ' τὸ λαιμὸ του μηχανικά, μὲ κάποια βαναυσότητα. Καὶ τότε εἶδε τὸ πρόσωπό της, ποὺ φαίνονταν πιότερο γερασμένο στὸ σπασμὸ τῆς χαρᾶς. Καὶ τὰ μάτια της τὸν κυττοῦσαν ναρκωμένα, τόσο ἀλλοίθωρα!

Πισωπλάτησε, σὰν τρελὸς κι' ἀνοίξε τὸ βῆμα του νὰ φύγῃ.

Εἶχε προχωρήσει ἀρκετά, ὅταν ἄκουσε πίσω του ἕνα ξέφωνο :

— ὦ μὴ φεύγεις!... Μὴ φεύγεις!... — Κ' ὕστερα ἕνα σῶμα ποὺ κύλησε στὸ πεζοδρόμιο.

Καὶ τώρα ἐνιωθε μιὰ τέτοια βαθυὰ ἀπόγνωση! Καὶ τὸ μόνο του συναίσθημα ἦταν, ἀπέραντη ἀηδία γιὰ τὸν ἑαυτὸν του.

ὦ, πῶς τοῦ φώναζ' ἐκείνη: — μὴ φεύγεις, μὴ φεύγεις!... — Τέτοιος σπαραχτικὸς τόνος πρώτη φορὰ εἶχε χτυπήσει στ' αὐτιά του.

Κι' ἔφτασε στὸν μεγάλο ἀσφολτωμένο δρόμο, ποῦταν πάρα κάτω.

Ἐνα λεπτὸ ψιχάλισμα τοῦ καιροῦ, τὸν εἶχε κάνει μιὰ φωτεινὴ κορδέλλα ὄλον, ἀπ' τὶς ἀνταύγειες τῶν ἠλεκτρικῶν τοῦ δήμου καὶ τῶν καταστημάτων.

Ἐκανε νὰ περάσῃ ἀπ' τὸνα πεζοδρόμιο στ' ἄλλο, ὅταν εἶδε νὰ κατεβαίνει ἀπὸ πάνω, τρέχοντας ἐν' αὐτοκίνητο.

Κι αὐτὸς προχωροῦσε ἀδιάφορα.

— ὦ νὰ μ' ἔκοθε! — ἔλεγε στὸν ἑαυτὸ του ψυχρά.

Καὶ ξάφνου, ἕνα δαιμονισμένο στρίγκλισμα ἀπὸ σφίξιμο φρένων ἄκουσε σιμά του κι' ὕστερα κάποιον μεγάλο κρότο σ' ὄλο του τὸ σῶμα... καὶ τίποτε ἄλλο.

Ἄλλὰ γὼ σκέφτομαι κι' ἐκεῖνον τὸ σωφὲρ τοῦ αὐτοκίνητου, ποῦταν ἀρρεθωνιασμένος μ' ἕνα σεμνὸ κορίτσι, ποὺ στὰ φιλιά του πάνω δραματίζονταν ἕναν μπεμπέ, καὶ τώρα ἔτρεχε ἀπὸ φυλακὴ σὲ φυλακὴ.

Ἄχ!... ποιὸν νὰ πρωτολυπᾶσαι στὴ ζωή...

N. I. ΣΑΡΑΒΑΣ

ΝΕΟΪΤΑΛΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

O LORENZO STECCHETTI HTAN ΑΘΕΟΣ ;

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ξένους ποιητὲς ποὺ μ' ἔταρψε καὶ μ' ἐνθουσίασε στὴ μαθητικὴ μου ἡλικία, καὶ ποὺ δὲν ἔπαψε ἀκόμα καὶ σήμερα νὰ μὲ συγκινῆ, εἶναι κι' ὁ νεώτερος ἰταλὸς ποιητὴς Λορέντζο Στεκκέτι.

Αὐτὸ θὰ φανῆ, ἴσως, παράξενο σὲ μερικοὺς, σὲ ὄσους τυχαίνει νὰ γνωρίζουν πῶς τὰ τραγούδια τοῦ Στεκκέτι, ποὺ ὅσοσο εἶναι γλυκύτατα, ρεαλιστικά κάπως, καὶ γεμάτα πεσιμιστικὴ διάθεση, δὲν τὰ διακρίνει πολὺς σεβασμὸς γιὰ τοὺς λειτουργοὺς κι' ἴσως ἀκόμα γιὰ τοὺς τύπους τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Κι' ὅμως ὁ ποιητὴς αὐτὸς ὄχι μόνον ἀγαπήθηκε ἔχωρα ἀπὸ τὴ νεανικὴ μου ψυχὴ, ἀλλὰ κι' ἀργότερα στάθηκε ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους ξένους ποιητὲς ποὺ μὲ ξεχωριστὴ προσοχὴ μελέτησα.

Καταπιάστηκα συστηματικά μὲ τὸ ποιητικὸ ἔργο του, μετέφρασα καὶ κατάρτισα κι' ὅλας μιὰν ἐκλογή τῶν σημαντικωτέρων ποιημάτων τῆς πρώτης καὶ γνωστότερης συλλογῆς του, τῆς «Μεταθανάτιου».

Ἡ μεταφραστικὴ αὐτὴ ἐργασία μου, ποὺ μὲ ἀπασχόλησε δλόκληρα χρόνια, προσέκρουσε, δυστυχῶς, ὅπως κάθε

σοβαρή λογοτεχνική εργασία, στὸν καπιλισμὸ κάποιων ἀθηναίων ἐκδοτῶν.

Οἱ ἐκδότες ἴσως ἔχουν δίκιο, ἀφοῦ μεσολαβοῦν μεταξὺ τοῦ συγγραφέα καὶ τοῦ κοινοῦ, τὸ γεγονός, ὅμως, εἶναι ὅτι ἢ ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου βγαλμένη μεταφραστικὴ αὐτὴ ἐργασία ἔμεινε ὡς τὰ τώρα ἄκαρπη.

Αὐτὸ δὲ μ' ἐμποδίζει, θαρρῶ, νὰ γράψω τὴ μελέτη αὐτή, πού ἄλλως τε εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ ἀνέκδοτου βιβλίου μου.

Δὲ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ δώσω ἐδῶ (ἀφοῦ καὶ στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου μου δὲν τὸ κάμνω) τὴ βιογραφία τοῦ ποιητῆ, ἐνὸς ποιητῆ τόσο γνωστοῦ στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ, ὅπως ὁ Στεκκέτι.

Θ' ἀσχοληθῶ μόνο μὲ ἓνα ἄλλο ζήτημα, μὲ κάποιαν ἀπὸ τὶς πολλὰς κατηγορίες, πού οἱ ἐπικριτὲς του τοῦ ἀπέδωσαν.

Ὅσοι ἔχουν μελετήσει τὸν ποιητὴ ξαίρουν πὼς ἢ ἔκδοση τῆς πρώτης του συλλογῆς, τῆς «Μεταθανάτου», προκάλεσε μεγάλο θόρυβο.

Πολλοὶ ἦταν ἐκεῖνοι πού τοῦ ρίχτηκαν, καὶ πού προσπάθησαν νὰ τὸν κατασυντρίψουν, ἀπαράλλαχτα σὰν στὸν δικό μας τὸν Λασκαράτο.

Ψευτοκριτικοί, ταπεινοὶ παπάδες, κίτρινοι ἠθικολόγοι, πατριδοκάπηλοι.

Τὸν εἶπαν ἄθεο, ἀφιλόπατρη, χυδαῖο καὶ ἔφτασαν ὡς τὸ σημεῖο νὰ τοῦ ἀμφισβητήσουν καὶ αὐτὴ τὴν τέχνη τῶν τραγουδιῶν του: μὰ πῶς μπορούσε νὰ γίνῃ ἄλλιῶς, ἀφοῦ, σὰν ποιητῆς, ἔκαμε τὴν ἀντιθηρησκευτικὴ του πολεμικὴ σὲ στίχους;

Ἄλιμονο — γράφει στὸν πρόλογο τῆς δεύτερης συλλογῆς του — στὸν Κάντι, στὸ Σέλλινγκ, στὸν Ἔγκελ, στὸ Μόλεσκοτ, καὶ τοὺς ἄλλους, πού ὥστόσο τοῦς σεβόμαστε τόσο πολὺ, ἂν ἔγραφαν ὅ,τι ἔγραφαν σὲ στίχους!...

Ἐμεῖς ἐδῶ θὰ ἐξετάσουμε κυριώτατα τὴν κατηγορία τῆς ἀθεΐας.

Εἶν' ἀλήθεια πὼς πολλὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Στεκκέτι, ἀπόλυτα κρινόμενα, δείχνουν πὼς ὁ ποιητῆς τοὺς «ὑπερέβη τὰ ἔσκαμμένα» στὴν ἀντιθηρησκευτικὴ του πολεμικῆ.

Ἐνα λ.χ. ἀπὸ τὰ τολμηρὰ αὐτὰ τραγούδια, πού ἔ-

δωσε λαβὴ σὲ δυνατὲς ἐπικρίσεις εἶναι τὸ σοννέτο πού ἐπιγράφεται "Ebbro" (Μπεκρῆς), καὶ μάλιστα οἱ τρεῖς τελευταῖοι του στίχοι, πού ὅσοι δὲν ἐμελέτησαν, πραγματικὰ βαθεῖα, τὸ Stecchetti θὰ τοὺς ἔκριναν ἴσως ἀσεβεῖς,

.....
Ma l'uggia debelliam del secol tristo

In un femineo sen celando il viso,

Bevendo in fresco e bestemmiando Cristo.

Ἄλλὰ σ' αὐτοὺς θὰ εἶχαμε ν' ἀπαντήσωμε πὼς μιὰ λέξη βλάσφημη, πού ἓνας ποιητῆς ξαίρει νὰ τὴ μεταχειρίζεται τεχνικὰ, γιὰ νὰ δώσῃ μιὰ αἰσθητικὴ, ὑποβλητικὴ ἐντύπωση, κάποιο αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα (ὅπως ἐδῶ γιὰ νὰ ἀποδώσῃ τὸν χαρακτήρα τοῦ μπεκρῆ), παύει νὰ εἶναι βλάσφημη, ἀποβάλλοντας τὴν πρώτη σημασία της.

Τὸ ἴδιο σὲ κάποιο ἄλλο τραγούδι, ὁ ποιητῆς γιὰ νὰ δώσῃ χτυπητὴ τὴν ἀντίθεση μεταξὺ τοῦ ἐπικούρειου Εἰδωλολατρικοῦ κόσμου καὶ τοῦ θλιμμένου τοῦ χριστιανικοῦ λέει, χωρὶς ἴσως νὰ ἔχη τὴν πρόθεση νὰ ἀσεβήσῃ,

.....
Χριστὸ δὲν εἶχα καὶ χαμογελῶντας

Ἔχω στερνὰ τὴ ζωὴ χαιρετήσει,

Ὅμως ἐσὺ θὰ πεθάνῃς θρηγῶντας,

ὅπως ταπεινὰ ἀπεδώσαμε τοὺς στίχους τοῦ πρωτοτύπου.

Μπορεῖ, ὅμως, νὰ ἔχουμε λάθος.

Ἴσως ὁ Στεκκέτι θέλοντας νὰ τὰ βάλῃ μὲ τοὺς «ἐμπορευομένους τὴ θρησκεία» κατήντησε νὰ φθάσῃ στὸ ἄλλο ἄκρο, ὅπως ὁ δικός μας ὁ Ροΐδης, καὶ νὰ χτυπήσῃ τὴν ἴδια τὴ θρησκεία.

Ἐκεῖνο, ὅμως, πού μὲ βεβαιότητα μπορούμε νὰ ποῦμε εἶναι πὼς στάθηκε φανατικὸς ἀντικληρικός, ἀπολέποντας, ὅπως ὁ δικός μας ὁ Λασκαράτος, στὸν καθαρισμὸ καὶ τὴν ἐξύψωση τοῦ κλήρου.

Σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια του φαίνεται, σὰ νὰ φωνάζῃ πρὸς τοὺς δυτικούς παπάδες, τοῦλάχιστον ἐκεῖνους τῆς ἐποχῆς του

«Οὐαὶ Ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, Ὑποκριταί! »

.....

Ψευτοενάρετοι πού σκανταλιέστε,
Σὰ μιὰ γυναῖκα τις πλάτες γυμνώνη,
Ψευτοπαρθένου πού στενοχωριέστε
Καὶ τὸ χλωμό σας χεῖλι σὰς προδώνει.
.....

Ἄλλου πάλι ἡ ἀντικληρική του πολεμική παίρνει τὸν τόνο μιᾶς λεπτῆς σατύρας καὶ εἰρωνείας, ὅπως στὸ σονέττο

Quando scesi di botte al Vaticano,

ὅπου δηκτικώτατα εἰρωνεύεται τὸν «ἔγκλειστο τοῦ Βατικανού».

Μὰ ἰδιαίτατα στὸ σατυρικό τραγοῦδι του πού ἐπιγράφεται: "In morte di un molto reverendo Strozzi-
no" (Στὸ θάνατο ἑνὸς πολὺ σεβάσμιου τοκογλύφου), καὶ πού ἡ τεχνοτροπία του ἀκόμη μᾶς θυμίζει μερικά τραγοῦδια τοῦ Λασκαράτου.

Ἄπ' ὄλ' αὐτὰ νομίζω, λοιπόν, πὼς μπορούμε νὰ βγάλουμε τὸ συμπέρασμα πὼς ὁ Λορέντζο Στεκκέτι ἦταν ἕνας δεινὸς ἀντικληρικός, ἦταν ἕνας ἄνθρωπος πού βάλθηκε νὰ ἠθικοποιήσῃ καὶ ν' ἀνυψώσῃ τὴ θρησκεία καὶ τὸν κληρὸ σὲ κάποιο ἀνώτερο, πνευματικώτερο καὶ πρὸ παντὸς ἀληθινώτερο ἐπίπεδο. Δὲν ἦταν ὁ μὴ ἀθεός.

Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄθεος ἕνας ποιητὴς πού ἔγραψε καὶ κάποιους στίχους ὅπως οἱ ἀκόλουθοι:

Τοῦ Νοέμβρη ἡ δμίγλη σκεπάζει
Τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ τὰ ξρειπωμένα,
Τρίζουν τὰ ξύλα στὴ φωτιά καμένα,
Κ' ἔξω στὸν ἄνεμο ὁ κόρακας κράζει.

Σήμερα εὐλαβικά τὴν προσεχνή τους
Εἶπαν γυναῖκες, γιὰ τοὺς πεθαμένους,
Κάθε σταυρός, κάθε πέτρα μαζί τους
Θρηνεῖ, σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους τοὺς θλιμμένους.
.....

Μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν ἕνας καλὸς καθολικός, ἦταν ὁμῶς λογικός, καὶ σὰ λογικὸς δὲ μπορούσε παρὰ

νὰ ἀμφιβάλλῃ γιὰ μιὰ θρησκεία, πού οἱ σύγχρονοὶ του Φαρισαῖοι τὴν εἶχαν μεταβάλλῃ σ' ἐμπόριο. Μὰ ἀπ' ἐδῶ ἴσαμε τὸν ἀθεϊσμό — λέει ὁ ἴδιος — εἶναι πολὺ μεγάλη ἀπόσταση.

Ὁ ποιητὴς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς γνησιώτερους ἀντιπροσώπους τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς πού ὀνομάστηκε βερισμός (verismo, ἀπὸ τὴ λέξη vero, ἀληθινὸ), καὶ ὁλόκληρο τὸ ἔργο του εἶναι στηριγμένο στὴν ἀλήθεια, πού ὁ ἴδιος στάθηκε ὁ σημαιοφόρος τῆς.

Καὶ φυσικά δὲ μπορούσε παρὰ νὰ καρποφορήσῃ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ.

Ἔτσι στὸν πρόλογο τῶν ἀπάντων του (Le rime di Lorenzo Strecchetti) ὁ ποιητὴς, γέρος πιά, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ παραδώσῃ τὴ σημαία τῆς ἀλήθειας στοὺς νέους, γιὰ νὰ τὴν κρατήσουν στερεὰ καὶ θριαμβευτικά, στὸ μέλλον, ὅπως τὴν ἐκράτησεν αὐτός.

Καὶ τώρα παραθέτουμε ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη μετάφρασή μας τῆς «Μεταθανατίου» ἕνα ἀπὸ τὰ παραπάνω ἀναφερόμενα σατυρικά τραγοῦδια του, τὸ σπουδαιότερο:

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΕΝΟΣ ΠΟΛΥ ΣΕΒΑΣΜΙΟΥ ΤΟΚΟΓΛΥΦΟΥ

Curia romana non pctit ovem sine lana ;
Dantes exaudit ; non dantibus ostia claudit.

Ἄρχαῖο Λεόντιον Δίστιχο. (*)

Ἄκοῦς ἐσὺ τοὺς πένθιμους
Τοῦ σήμαντρον τοὺς ἤχους
Ποῦναι γλυκοὶ κ' εὐχάριστοι

(*) Σημ. τοῦ Μεταφραστ. «Ἡ Ρωμαϊκὴ (Δυτικὴ) Ἐκκλησία δὲ ζητᾷε πρόβατο χωρὶς μαλλί. Αὐτοὺς πού δίνουν τοὺς εἰσακούει δὲν κλείνει τὶς πόρτες σ' ὅσους πληρώνουν».

Δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανο νὰ μὴν εἶναι Λεόντιον τὸ παραπάνω δίστιχο, ἀλλὰ τοῦ ποιητῆ, ἂν λάβουμε μάλιστα ὑπ' ὄψιν πὼς ἦταν καλὸς Λατινιστής.

Σ' ὑποκριτὲς κι' ἀγροίκους ;
Ἡ Ἐκκλησία γέμισε
Ἀπὸ λαιμοὺς συμμένους
Ποὺ μουρμουρίζουν εὐθύμα
Ψαλμοὺς στοὺς πεθαμένους.
Αἰωνία ἡ μνήμη,
Αἰωνία ἡ μνήμη.

Τ' ἄσματ' αὐτὰ ἱκετεύουνε
Γι' αὐτὸ τὸν Τραπεζίτη,
Ποὺ πρὶν πλουτήση ἔκλεψε
Κάθε φτωχοῦ τὸ σπίτι.
Οἱ ἐπιγραφές δὲ γράφουνε
Παρόμοιες ἀτιμίες'
Στὴν Ἑλβετία τῶσκασε
Γι' αὐτὲς τὶς ἱστορίες.
Αἰωνία ἡ μνήμη,
Αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἀπ' τὸ πορνεῖο κλέβοντας
Κι' ἀπὸ τὸ μοναστήρι,
Δανεῖζοντας τὸν ὅμοιο του
Σὲ μαῦρο δανειστήρι,
Ἡ σὲ φτωχὸ ἢ σὲ πλούσιο
Ἀπλώνοντας τὸ χέρι
Στάθηκε στὸ δεκάλογο
Ἀθῶο περιστέρι.
Αἰωνία ἡ μνήμη,
Αἰωνία ἡ μνήμη.

Μὰ οἱ παπάδες σκύβοντας
Τώρα ταπεινωμένα,
Τὸν ψέλνουνε τὰ στήθια τους
Χτυπώντας λυπημένα.
« Ὡ, Ἰησοῦ μας, δέξου τον
« Σὲ τόπους βλογημένους
« Κι' οἱ κληρονόμοι δίνουνε
« Παράδες μετρημένους.
Αἰωνία ἡ μνήμη,
Αἰωνία ἡ μνήμη.

« Ἡ πληρωμή ! Σὰ λέγουνε
« τὴ λέξη αὐτὴ τὰ χεῖλη,
« Πόσο κυτπᾷ ἡ καρδούλα μας
« Κατ' ἀπ' τὸ πετραχήλι !
« Σὲ μᾶς, φτωχοὶ καὶ πλούσιοι,
« Μπρός, τὸ πουργί σας δώστε,
« Τὸ γράφουνε κι' οἱ Κάνονες
« Πληρώσετε, πληρώστε !
Αἰωνία ἡ μνήμη,
Αἰωνία ἡ μνήμη.

« Μὰ δέησες καὶ δάκρυα
« Ὁ Ὑψιστος δὲ σώνει,
« Μὰ ὁ μέγας ὁ Ποντίφηκας
« Γλυτώνει ὅποιο πληρώνει.
« Ἀλήθεια, οἱ ἀπόστολοι
« Τὸ χρεῖμα δὲν κυττάζαν'
« Μ' ἄραγε γιὰ τίς δοῦλες τους
« Λεφτὰ στὴν ἄκρη βάζαν ; (*)
Αἰωνία ἡ μνήμη,
Αἰωνία ἡ μνήμη.

« Στὴ δόξα τὴν οὐράνια
« Δικαίωμα ζητεῖτε ;
« Πληρώστε τὸ εἰσιτήριο
« Καθολικοί, νὰ μπήτε.
« Περνώντας τὸν Ἀχέροντα
« Πρέπει λεφτὰ νὰ δώση
« Κάθε ψυχὴ στὸ Χάροντα
« Γιὰ νὰ τὸν ἡμερώση.
Αἰωνία ἡ μνήμη,
Αἰωνία ἡ μνήμη.

(*) Σημ. τοῦ Μεταφραστοῦ. Εἶναι γνωστὸ πὺς ὁ καθολικὸς κληρὸς εἶναι ἄγαμος. Αὐτό, ὅμως, δὲν ἐμπόδιζε κάποτε τοὺς δυτικὸς ἱερεῖς νὰ ἔχουν μαζί τους καμμιάν οἰκονόμο ἢ καὶ ὑπηρέτρια...

« Στὸ μαγαζί μας νᾶρθετε
 « Ποὺ σ' ὄλους σας ταιριάζει,
 « Καὶ μὲ τιμὲς τῆς φάμπρικας
 « Τὸν κόσμον ἀγιάζει,
 « Κάνει ἀρετῶν ξεπούλημα,
 « Τὰ κρίματα χωράει...
 « Τὸν πληρωτὴ χαράστικον,
 « Ὅπου σ' αὐτὸ θὰ πάη.
 Αἰωνία ἡ μνήμη,
 Αἰωνία ἡ μνήμη.»

ΣΠΥΡΟΣ Μ. ΑΝΝΙΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ «*Η καλή συντρόφισσα*». Κύπρος 1929.

Πολλές φορές κρίνοντας ένα βιβλίο δεν μπορούμε να περιοριστούμε στην αυτοτελή του αξία, δεν μπορούμε να μη το σχετίσουμε στις κρίσεις μας με τον συγγραφέα του, με την ιδιωτική, αν είναι δυνατό να πούμε, ατομικότητα του συγγραφέα. Αυτό μας συμβαίνει και με το Νικολαΐδη.

Τελευταία έγραψε κάποιος αλεξανδρινός άρθρο ολόκληρο για να αποδείξει πως ο Νικολαΐδης είναι esprit curieux, μα αμφιβάλλω αν είναι ο χαρακτηρισμός που αρμόζει για τον Νικολαΐδη. Θαρρώ πως δεν είναι ο κατάλληλος, ή τουλάχιστον δεν είναι επαρκής. Ὁ Νικολαΐδης είναι πρώτα πρώτα δημιουργός και μες τὸ esprit curieux βρίσκω πολὺ ξεφύλλισμα τῆς σκέψης και πρὸ παντὸς λίγη ἔμφυτη δημιουργική διανοητική δράση. Ἐνα esprit curieux εἶνε ἀμφίβολο ἀν παράγει ὕστερα ἀπτις ἐντυπώσεις πὸν ἐπιζητεῖ και δέχεται, και δὲν εἶνε ἀπαραίτητο βέβαια νομίζω νὰ τὸ κάνει. Ἐπειτα δὲν ξέρω κατὰ πόσον οἱ ἐπιζητούμενες ἐντυπώσεις εἶνε και οἱ καλύτερες ποιητικά.

Ὁ Νικολαΐδης, κατὰ τὴ γνώμη μου, δὲν ζητᾶ τὴν περιπέτεια, ἀρέσκειται στὴν περιπλάνηση. Εἶνε πὸ ἀγνὸς ἀπὸ ἕνα ἐπιζητητῆ

συνκινήσεων και πὸ ἠθικὸς ἀπὸ ἕναν περιεργό. Ἐχει ἔμφυτη τὴν τάση πρὸς δημιουργία και τὴ φαντασία πολλὴ καλλιεργημένη, τόσο πὸν νὰ τὸν ἐνοχλεῖ ἡ πραγματικότητα.

Δὲν μπορείς νὰ πρωτοτυπήσεις παρὰ μόνον ὅταν ἐπίμονα ἀγνοήσεις τὴν πραγματικότητα ἢ ὅταν φυσικὰ παρεκλίνεις ἀπ' αὐτή. Και τί ἄλλο χαρακτηρίζει τόσο τὸν Νικολαΐδη ἄνθρωπο, ὅσο και τὸ Νικολαΐδη συγγραφέα ;

Μιὰ παραδοξότητα, μιὰ ἀναρχικὴ μάλιστα μπορεί νὰ πει κανεὶς πρωτοτυπία, μιὰ διανοητικὴ ἐπαναστατικότητα, νὰ τὰ κύρια γνωρίσματα τοῦ ἔργου τοῦ Νικολαΐδη.

Αὐτὰ ὅλα σ' ἕνα μέτριας ἀξίας συγγραφέα θὰ σοκάριζαν ἴσως, μα σ' ἕνα δυνατό μαίτρ τῆς πρόζας σάν τὸν συγγραφέα τῆς «Καλῆς Συντρόφισσας» ἐνδιαφέρουν, συγκινοῦν, συγκλονίζουν.

Μέσα στὸ νέο τόμο τῶν διηγημάτων του πὸν κρατοῦμε στὰ χέρια, εἶνε ἕνα, «Σκρόφα», πὸν βέβαια δὲν μπορεί νάνα ἐμπνευσμένο στὴ γενικὴ του ιδέα ἀπτήν πραγματικότητα. Σ' αὐτὸ ὁ συγγραφέας δημιουργεῖ μιὰ καινούργια θέση πὸν δὲ νομίζομε νὰ βασίζεται σὲ κανένα προηγούμενο. Ἰσαμε τώρα ἔχομε συναντήσει πολλοὺς τρόπους ἐκδήλωσης τῆς γεννητικῆς ὁρμῆς, μα ἄνθρωπο πὸν νὰ ἠδονίζεται με ἀτμομηχανὴ σιδηροδρόμου θαρρῶ νὰ μὴν ἔχομε ξανακούσει. Και ὅμως στὴν πλατεία αὐτὴ ἐξάπλωση τῆς φαντασίας τοῦ συγγραφέα μπορούν νὰ βρεθοῦν ἄνθρωποι νὰ ξηαστοῦν, ὄχι ὅμως και νὰ τὴν βροῦν ἄτεχνη. Τόσο δυνατὰ, τόσο ὑποβλητικὰ, εἶνε γραμμένο αὐτὸ τὸ διήγημα, τόσο ἀριστοτεχνικὰ εἶνε δεμένο και ἐπεξεργασμένο στίς συνολικὲς του ψυχολογικὲς γραμμὲς πὸν φτάνει κανεὶς στὸ σημεῖο νὰ πει γιατί ὄχι, κι' αὐτὸ μπορεί νὰ γίνει. Νὰ ἡ ἀξία τοῦ μεγάλου συγγραφέα, νὰ σὲ κάνει νὰ παραδεχῆσαι τὰ πὸν παράδοξα πράγματα πὸν δημιούργησεν ἡ τέχνη του, γιατί ἔχει τὸν τρόπο νὰ τὰ κυβερνᾶ, νὰ τὰ στηρίζει, νὰ τὰ ὑποβάλλει.

Ἄγνοεὶ τὴν πραγματικότητα, ἀγνοεὶ και τὴν πιθανότητα, ἀλλὰ δημιουργεῖ, ψυχολογεῖ, ζωντανεύει σ' ἕνα κόσμο δικό του.

Ἡ «Καλὴ Συντρόφισσα» εἶνε μιὰ τσουχτερὴ κοινωνικὴ σάτυρα. Ὁ νέος Κόμης με τὴν ἀμφίβολης ὑπόστασης ἀριστοκρατικὴ καταγωγή και ἡ ἐπίσκεψή του στὸν προπατορικὸ πύργο με τὴ συντροφία μιᾶς γυναίκας πὸν κάνει τὴ ζωὴ και πὸν μυρίζεται τὸ πῶς ἀποκτήθηκε ἡ ἀριστοκρατικὴ φέρμα τοῦ συντρόφου τῆς — εἶνε καλὰ χρωματισμένα κ' ἔχουν ὅλη τὴ δύναμη μιᾶς βαθεῖας εἰρωνίας πὸν ξεσκεπάζει και χτυπᾶ κοινωνικὲς προλήψεις.

Τὸ «Ξυλένιο πόδι» εἶνε ἴσως τὸ πὸν πονεμένο διήγημα τοῦ τόμου, κείνο πὸν βρίσκεται πὸν κοντὰ στὴν κοινὴ ἀνθρώπινη ψυ-

χή, είναι δὲ νομίζω καὶ τὸ λιγότερο prétentieux. Ἐχει ἐν τοσούτῳ δράση σημαντικὴ καὶ γερὰ δεμένες ψυχικὲς μεταπτώσεις.

Τὰ "Κοροΐδα", ἀνοιχτὸ, ρεαλιστικὸ, σαρκαστικὸ, γραμμένον μὲ πολλὴ τεχνικὴ ἱκανότητα.

Τὸ "Σά σκυλί" ἂν καὶ δὲν ἔχει ἴσως τὰ συγγραφικὰ προτερήματα τῶν ἄλλων, εἶναι συγκλονιστικὸ καὶ ἄρτιο στὴν ψυχολογικὴ του ἐρμηνεία.

Στὸ "Ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος" βρῖσκει κανεὶς μιὰ ἐκδήλωση λαϊκῆς νοοτροπίας πολὺ χαρακτηριστικὴ.

Γενικὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Νικολαΐδη στίς συνολικὲς του γραμμὲς εἶναι ὑπέρτεχνο. Ἴσως μερικοὶ νὰ τὸ βροῦνε βαρὺ, ἴσως καὶ ἄλλοι ἀκόμα νὰ τὸ βροῦνε σὲ μερικὰ σημεῖα ἐπίπλαστο, αὐτοὶ θά-ναι ἀσφαλῶς κείνοι ποὺ δὲν παρακολουθοῦν τὸ Νικολαΐδη. Κεῖνοι ποὺ τὸν γνωρίζουν, κείνοι ποὺ τὸν μελετοῦν θὰ δοῦνε πόσο εἶναι σύμφωνο μὲ τὴν ἐν γένει τάση τοῦ συγγραφέα. Παράδοξη πρωτότυπία, μάλιστα ὄχι ὁμῶς ἐπίπλαστη, ἀλλὰ ἔμφυτη καὶ ἀτόφια γνήσια.

Γιὰ τὸ ὕφος τοῦ Νικολαΐδη τί νὰ πεῖ κανεὶς; Ἐχει τόση ἐνέργεια, τόση ζωὴ, τόση δύναμη καὶ πάρα πολλὴ τέχνη ὁ Νικολαΐδης δουλεῦει πολὺ τὴ λεπτομέρεια.

Κι' ὅσοι δὲν ἐνθουσιαστοῦν ἀπὴν καινούργια αὐτὴ ἐργασία τοῦ Νικολαΐδη, διαφωνώντας ἴσως σὲ βασικὲς ψυχολογικὲς ἀρχές, ἀσφαλῶς δὲν θὰ μπορέσουν νὰ τοῦ ἀρνηθοῦν τὴ μεγάλη συγγραφικὴ ἀξία. Ὁ Νικολαΐδης εἶναι σήμερα μιὰ δυνατὴ προσωπικότητα στὸ νεοελληνικὸ διήγημα καὶ ξεχωριστὸς τεχνίτης ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ξένη σύγχρονη φιλολογία.

P. Σ.

"*Ἀνακρέων*", ἔμμετρος παράφρασις Ἀλεξάνδρου Σ. Κάσδαγλη.

Ὁ κ. Κάσδαγλης, πολὺ καλὸς ἑλληνιστής, μᾶς ἔδωσε φέτος παραφράσεις (γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε τὸν ὄρο του) τῶν στίχων τοῦ Ἀνακρέοντα, τίς ὁποῖες διαβάσαμε μὲ εὐχαρίστηση. Ἄλλωστε τὸ ὄνομα τοῦ Ἀνακρέοντα πάντα ἐλκύει. Ὁ ποιητὴς αὐτὸς τῆς χαρᾶς, τοῦ κεφιοῦ ἀσκεῖ γοητεία.

Ἡ πρώτη ἐκδοσὴ τοῦ Ἀνακρέοντα γίνηκε ἀπτὸν Ἐρρίκο Στέφανο στὸ Παρίσι στὰ 1554. Μεταφράσεις γαλλικὲς γινήκανε πολλὲς ἢ πιὸ παλαιὰ, μᾶς λέει ὁ κ. Κάσδαγλης, εἶναι τοῦ Ronsard (16ος αἰῶνας). Ἡ πρώτη ἀγγλικὴ μετάφραση φάνηκε στὸ 1713.

Στὸ 1763 τυπώθηκε στὴ Βενετία ἕνας τόμος ἰταλικῶν μεταφράσεων τοῦ Ἀνακρέοντα.

Ὁ κ. Κάσδαγλης ἀναφέρει, ὅπως σωστῶς, τὸ νέο Ἀνακρέοντα ποὺ ἔδωσε ἡ φυλὴ μας πρὶν ἕνα αἰῶνα, τὸν λεπτότατο ποιητὴ Ἀθανάσιο Χριστόπουλό καὶ παραθέτει τρία Βακχικά του.

Στὰ προλεγόμενα τοῦ βιβλίου βρῖσκομε πληροφορίες γιὰ τὸν βίον τοῦ Ἀνακρέοντα.

Λέγεται πὺς γεννήθηκε τὸ 572 π.Χ. στὴν Τέο· ἔζησε γιὰ ἀρκετὸ καιρὸ στὴν αὐλὴ τοῦ Πολυκράτους τυράννου τῆς Σάμου· καὶ ὅστε-ρα στὴν αὐλὴ τοῦ Ἰπάρχου, τυράννου τῶν Ἀθηνῶν πέθανε 85 χρό-νων, ἀλλὰ δὲν εἶνε γνωστὸ πού.

Ὁ κ. Κάσδαγλης παραθέτει τὰ ὀνόματα τῶν Βυζαντινῶν λο-γίων ποὺ ἔγραψαν Ἀνακρεόντια ποιήματα — Ἰωάννης Γραμματι-κός, Κωνσταντῖνος Φιλόσοφος, Κωνσταντῖνος Γραμματικός, Λέων Μάγιστρος, Ἀκόλουθος Γραμματικός, Γεώργιος Γραμματικός.

Τὸ βιβλίον (ἐκδοσὴ ἐπιμελημένη ἀπὸ τὰ "Γράμματα") εἶνε πολὺ καλὰ παρουσιασμένο — μὲ ὡραῖες μικρὲς εἰκόνες καὶ σὲ καλὸ χαρτί. Ἡ προτομὴ τοῦ Ἀνακρέοντα εἶνε παρμένη ἀπὴν Ἑλληνικὴ Εἰκονογραφία τοῦ Βισκόντη.

RABINDRANATH TAGORE "*Τὸ μισόγεμο φεγγάρι*", μετάφραση Εὐ-φης Λαγοπούλου-Ἀποστολίδου.

Ὁ Tagore ἔχει ἀπασχολήσει πολλοὺς ἑλληνες λογίους. Τὸν διαβάζουν, τὸν ἀγαποῦν, τὸν μεταφράζουν.

Ἡ κ. Ἀποστολίδου φαίνεται νὰ ἐργάζεται πολὺ πάνω στὸ ἔρ-γο τοῦ Tagore ποὺ ἐκτιμᾷ ξεχωριστά.

"Τὸ Μισόγεμο φεγγάρι" ἔχει μιὰ τρυφερότητα μιὰ χάρη μο-ναδική. Εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ὡραῖα ἔργα τοῦ μεγάλου Ἰνδοῦ ποιητῆ καὶ ἡ μετάφρασή του ἐνδιαφέρει πολὺ τοὺς μελετητὲς του, τοὺς θαυ-μαστές του. Ἡ γλώσσα τοῦ βιβλίου στρωτὴ καὶ εὐχάριστη.

Μᾶς ἄρεσαν ξεχωριστὰ ἡ «φιλολογία», οἱ «χάρτινες βάρκες», ἡ «πηγή».

Ὁ «Στραχαστής» ἀξίος συγχαρητηρίων γιὰ τὴν ὡραία καλλι-τεχνικὴ του ἐκδοσὴ.

A.T.

Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ: «*Στρατιῶτες*». Ἀθήνα 1928.

Τὸ ἔπος εἶνε τὸ εἶδος τοῦ λόγου ποὺ δὲν εἶνε πιὰ «ἐν χρήσει»

καί πού ἐλάχιστα συγκινεῖ. Γι' αὐτό, κ' ἔνα ἐπικό ποίημα, γιά νά μὴν ἀφίστη ἀπαθὴ τὴν σημερινή καλλιτεχνική ιδιοσυγκρασία, πρέπει νάχη κάποια πρωτοτυπία, ἢ τοῦλάχιστο νάναί με πολλή τέχνη γραμμένο.

Δυστυχῶς οὔτε τὸ ἔνα συμβαίνει οὔτε τὸ ἄλλο με τὸ ἐπικό τραγοῦδι τοῦ κ. Πρεβελάκη. Τὸ θέμα του ἀρκετὰ κοινότυπο, εἶνε τὸ ἐξῆς: Γιὰ νά μὴ χάσῃ τὸ θρόνο του "ἕνας 'Αλέξιος βασιλιάς", κηρύττεται πόλεμος, στὸν ὁποῖο πηγαίνουν καὶ δύο νέοι ἀπὸ ἕνα χωριό. Μετὰ τρίμηνη πολιορκία τὸ ἐχθρικό φρούριο κυριεύεται· ὁ ἕνας ὁμως ἀπὸ τοὺς δύο νέους πεθαίνει, καὶ ὁ ἄλλος γυρίζει μόνος στὸν τόπο του. Οἱ γονεῖς τοῦ πεθαμένου τὸν κλαίνε, καὶ με τὰ κλάματά τους τελειώνει τὸ ποίημα.

"Ὅλο αὐτὸ δὲν μᾶς λέγει σχεδὸν τίποτε.

Καμμιά φορὰ ὅμως, κὶ ἀπὸ ἕνα κοινὸ καὶ ἀσήμαντο θέμα μπορεῖ, ὅταν βρεθῇ ὁ δεξιότεχνος χειριστὴς του, νά βγῇ κάτι. Ἄλλὰ τὸ ὕφος ἐδῶ εἶνε ἀφόρητα ρητορικό, ἐνῶ, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ ἀοριστία συχνὰ κάνει τὸν ἀναγνώστη νά γίνεται με δυσκολία κάτοχος τῶν γεγονότων. Ἡ ἐνότης, τόσο τῆς ἐννοίας ὅσο καὶ τῆς μορφῆς, εἶνε ἰδιότης ξένη πρὸς τὸ ἔργο.

Γ.Α.Π.

Μ. ΚΑΛΛΟΝΑΙΟΥ «Μαγδαληνές». Ἐκδότης Ἁγ. Ράλλης, Ἀθήνα, 1928.

Στοὺς στίχους τοῦ κ. Καλλοναίου κυριαρχεῖ ὁ ἡδονικός παλμός. — Τὸ ποίημα "Μοῖρες" εἶνε γραμμένο με πολλή ποιητικὴ διάθεση.

Μάγισσες, ξελογιάστρες, λαοπλάνες
με ροῦχα καὶ στολίδια πλουμιστά

.....
κρυφομιλοῦν τῆς μοίρας τὰ γραφτά

.....
παίζουνε κουκιά, χύνουνε μολύβια,
ρίχνουν χαρτιά, κάνουν ξόρκια, κλεμμένα
βρίσκουν χρυσαφικά.....

καὶ δίνουν συμβουλές στοὺς ἐρωτευμένους
("Κομμένα ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς μαλλιά
ρίζτα μες τὸ πηγάδι σου καὶ λυόνει")

.....
"ἀσήμωσε τὰ χέρια σου με γρόσα").

Οἱ στίχοι ("Οἱ Γέροι") πού σύνθεσε ὁ κ. Καλλοναῖος πάνω στὶς "Ψυχές τῶν Γερόντων" τοῦ Καβάφη ἔχουν συγκίνηση.

Α.Τ.

Π. Α. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ: "Ἐύπνια ὄνειρα" (Ἐν Ἀθήναις, Βιβλιοπωλεῖον τῆς "Ἐστίας", 1929).

Μιά ποιητικὴ συλλογὴ ἀρκετὰ καλή. Ἀνάμεσα στὲς τόσες ἀσημαντες συλλογές πού τυπώνονται καθημερινῶς ἀπὸ τοὺς νέους με ἀξιώσεις ποιητικῶν ἔργων, τὰ "Ἐύπνια ὄνειρα" ἀποτελοῦν κάποια ἐξαιρέσι.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται σὲ 4 σειρές: "Βραδυνοὶ Ψίθυροι", "Μαζί με τὸ τζιτζικα", "Καβάλλα τ' ἀστροπελέκι" καὶ "Με τοῦ Λαέρτη τὸ παιδί".

Στὴν πρώτη σειρά διαβάζομε ὠραῖα ποιήματα γιά τὴν ἀγάπη, τὸ κρασί, τὴν πατρίδα κ.τ.λ. Τὸ "Ὅ,τι κὶ ἂν εἶσαι" ὁμως θυμίζει τρομερὰ τὴν "Nuit de Décembre" τοῦ Musset, τόσο στὴν συνολικὴ ἰδέα, ὅσο καὶ στὴν ἔκφρασι. Οἱ στίχοι του:

"Πές μου, τί εἶσαι καὶ τί γυρεύεις,
ὦ πνεῦμ' ἀθώρητο;
Τί θές μαζί μου καὶ ταξιδεύεις
ξένο κὶ ἀπόρητο;"

λὲς κ' εἶνε ἐλευθέρω ἀπόδοσις τῶν στίχων:

"Qui donc es-tu, toi que dans cette vie
Je vois toujours sur mon chemin?"

Γι' αὐτὸ καὶ θὰ προτιμοῦσα νά ἔλειπεν ἀπ' τὴ συλλογὴ αὐτὸ τὸ ποίημα.

Στὴ σειρά «Μαζί με τὸ τζιτζικα» ξεχωρίζει τὸ ποίημα «Δροσιά» πού εἶνε γραμμένο με χάρι καὶ — κατ' ἐμέ — εἶνε τὸ καλύτερο τῆς συλλογῆς. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν σειρά ὁμως ὑπάρχουν ἕνα-δύο ποιήματα ἀποτυχημένα. Ἐν' ἀπ' αὐτὰ εἶνε «Ὁ θρῆνος τοῦ Δαυὶδ». Τὸ θέμα ἦταν πολὺ δύσκολο γιά τὸν ποιητὴ. Ὁ κ. Χρονόπουλος πρέπει νά ὑπολογίξη καλὰ τίς δυνάμεις του πρὶν πιάσῃ νά γράψῃ — ἢ τοῦλάχιστο νά κρῖνῃ με προσοχὴ τὴν ἐργασία του πρὶν τὴν δημοσιεύσῃ, οὕτως ὥστε ν' ἀποκλείη ἐκεῖνα πού θὰ μπορούν νά τὸν βλάψουν.

Στη σειρά «Καβάλλα τ' αστροπελέκι» διαφαίνεται ένυ σοσιαλιστικό πνεύμα, πολύ σύγχρονο.

Ἡ τελευταία σειρά ἀποτελεῖται ἀπὸ ποιήματα μὲ λυρισμὸ, ὅπως τὰ προηγούμενα, ἀλλὰ μὲ κυβερνήτη τὸν νοῦ μᾶλλον παρὰ τὴν καρδιά. Ὑπάρχουν σ' αὐτὰ ἰδέες μὲ φιλοσοφικὴ χροιά.

Τὴν πρωτότυπὴ ἐργασία πού προαναφέραμε ἀκολουθοῦν μεταφράσεις ἀπὸ τοὺς Robert Service, Edgar Poe, Walt Whitman, Anatole France, John Masefield καὶ Edwin Markham.

Γ.Α.Π.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΒΟΥΤΥΡΑ «*Ἀνάσταση Νεκρῶν*». Ἐκδ. Οἶκος Δημοτράκου, Ἀθήνα.

ALEXANDRE PHILADELPHUS «*Une conférence sur l'Espagne*» donnée au «Parnasse» le 8 Avril 1929. Athènes.

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΟΤΟΥ «*Ζακυνθινὰ Ἀγρολούλουδα*» διηγήματα. Ἐκδοτ. Ι. Δ. Κολλάρος καὶ Σία, Ἀθήνα.

Μ. ΒΑΣΙΛΑ «*Ἡ ἀγωνία*» σκηνικὴ δράση σὲ 3 πράξεις. Τυπ. «*Νομικῆς*» Ἀθήνα, 1929.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ «*Τρελλὸς ἀπὸ ἀγάπη*» Ἐκδοτ. Οἶκος Χ. Γανιάρη, Ἀθήνα.

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ «*Ἡ ζωὴ μου κ' ἐγὼ*» Ἐκδοτ. Οἶκος Χ. Γανιάρη, Ἀθήνα.

Μ. Μ. ΖΩΤΟΥ «*Βήματα*» Ἐταιρεία Ἐκδόσεων καὶ τεχνῶν «*Ἀρτία*», Ἀθήνα.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«*Νέα Ἔστια*» 15 Ἰουνίου, 1 καὶ 15 Ἰουλίου 1929.

Στὸ τεῦχος τῆς 15ης Ἰουνίου ὁ κ. Νιρβάνας ἔχει ἄρθρο γιὰ τὸ «*γυναικεῖον ζήτημα*». Ὁ κ. Ρ. Κουκουλῆς γιὰ τὸ σοφὸ βυζαντινολόγο συγγραφέα G. Schlumberger.

Ἀπὸ τεῦχος 1 Ἰουλίου: Ποιήματα τοῦ κ. Μ. Τσιριμώκου μὲ σκίτσo του καμωμένο ἀπὸν Ἰ. Βάσσο. Ἀρχίζει ἡ δημοσίευση τοῦ θεατρικοῦ ἔργου τοῦ Π. Χόρν τὸ «*Μελτεμάκι*». Ἡ ἀλεξανδρινὴ ἐπιστήμων κ. Ἀγγ. Παναγιωτάτου ἔχει ἄρθρο πάνω στὸ Ναὸ τοῦ Ντιέρ Ελ Μπάχαρη πού χτίστηκε ἀπὸ τὴν Βασίλισσα Χατσεψούτ στα 1500 π.Χ. Εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀρχαίους καὶ πιὸ ἐνδιαφέροντες ναοὺς τῆς Ἄνω Αἰγύπτου.

Ἀπὸ τεῦχος 15 Ἰουλίου ξεχωρίζομε τὸ ὄραιο ποίημα τῆς Μυρτιώτισσας «*Ὅ, τι γιὰ μένα ἔχει ἀπομείνει...*» Ὁ κ. Νιρβάνας γράφει γιὰ τὸ μεγάλο φιλόρθροπο Ἐμμ. Μπενάκη. Βρίσκομε ἄρθρο τοῦ κ. Θράσου Καστανάκη γιὰ τὸ γάλλο εὐθυμογράφο Georges Courteline πού πέθαγε τελευταία. Σὰ χροιάτικο μνημόσυνο γιὰ τὸν Κώστα Καρυωτάκη ἡ «*Νέα Ἔστια*» τυπώνει τρεῖς ἀνέκδοτες πρόζες του.

Καὶ στὰ τρία τεύχη ἐξακολουθεῖ νὰ τυπώνεται τὸ μυθιστόρημα τοῦ κ. Ξενοπούλου «*Ὁ γιὸς μου κ' ἡ κόρη μου*».

«*Σύγχρονη Σκέψη*». 1929. Τὸ τεῦχος αὐτὸ τοῦ ὄραίου περιοδικοῦ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖο τῆς α'. περιόδου. Ἡ «*Σύγχρονη Σκέψη*» στάθηκε πολὺ χρήσιμη γιὰ τὴ διάδοση τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων στὴν Ἀμερική, μᾶς παρουσίασε πολλοὺς νέους λογίους καὶ γνώρισε στὴν Ἑλλάδα τὸν λαμπρὸ εἰκονογράφο καὶ ζωγράφο Ἰωάννη Βάσο. Τὸ ἔστω καὶ προσωρινὸ σταμάτημά της θλίβει πολὺ ὅσους πραγματικὰ ἀγαποῦν τὴ νεοελληνικὴ φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνηση. Τὸ τεῦχος αὐτὸ βγήκε ὅπως πάντα πλούσιο σὲ ὕλη καὶ εἰκονογράφηση.

Βρίσκομε ποιήματα τοῦ Καβάφη, τοῦ Γρυπάρη, τοῦ Παλαμά, τοῦ Σιγούρου, τοῦ Ρώμου Φιλύρα, τοῦ Γιοφύλη, τοῦ Μπουφίδη, τῆς Σεγκοπούλου, τοῦ Σ. Παναγιωτόπουλου, τοῦ Κ. Ν. Κωνσταντινίδη, τοῦ Δρουσιώτη μιά σειρά ἀπὸ ἑπτὰ ποιήματα τοῦ Μάριου Βαϊάνου

μέ τόν γενικό τίτλο «ὁ παράξενος ἔρωμένος». Βρίσκομε σὲ μετάφραση τὸ ποίημα «Σικάγο» τοῦ Δ. Μιχάλαρου, μετάφραση ποῦ εἶχε κάνει στὴν «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» ὁ Μάκης Ἀνταῖος. Ἀπὸ περὶ ἑξωορίζου με τὴ συνεργασία τοῦ Μ. Βισάνθη, τοῦ Τέλλου Ἄγρα, τοῦ Δρίβα, τοῦ Γραμματίδη, τοῦ Βουβάκη, καὶ τὸ διήγημα τοῦ Ἀντώνη Γιαλοῦρη «Στὴ Βάρδια». Στὸ τεῦχος αὐτὸ δημοσιεύεται ἐπίσης μιὰ συνέντευξη τοῦ ἐκλεκτοῦ λογίου Μάριου Βαϊάνου με τὸν ξεχωριστὸ κριτικὸ καὶ λεπτότατο ποιητὴ Ναπολ. Λαπαθιώτη γιὰ τὸν μέγασμας Καβάφη.

Ὁ Λαπαθιώτης λέει μεταξύ ἄλλων: «Ὁ Καβάφης ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως, ἀποτελεῖ ἓνα θέαμα παρήγορον. Τὴν ἐποχὴ ποῦ ἄλλοι κάνουν διάφορες ταπεινὲς συγκαταβάσεις πρὸς τὰ μέτρια γούστα τοῦ κοινοῦ, ὁ Καβάφης, μόνος, μακρὰ, ἐργάζεται ἐντελῶς σιωπῆ, κλεισμένος μες στὰ σύνορα τῆς Τέχνης τοῦ, ἀγνοημένος ἀπὸ τὸ μέγα πλῆθος, ἓνας φανατικὸς τελετουργός, συνεχιστὴς τῆς παλαιᾶς παραδόσεως τῶν αὐθεντικῶν δημιουργῶν ποῦ ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν δὲν ἐννοοῦν νὰ συνθηκολογήσουν, καὶ τραβοῦν τὸ δρόμο τους σεμνὰ, πρὸς τὴν ἀκεραίαν ἐπαλήθευσιν τοῦ πραγματικοῦ προορισμοῦ των. Χωρὶς αὐτὴν τὴν εὐσυνειδησίαν, δὲν ὑπάρχει τίμιος καλλιτέχνης».

«Πρωτοπορία» Ἰούνιος - Ἰούλιος 1929. Ὁ Ψυχάρης ξεσπαθώνει γιὰ τὸ ἄρθρο τοῦ Παλαμᾶ ποῦ φάνηκε στὸ Figaro. Ὁ Παλαμᾶς στὸ ἄρθρο του αὐτὸ σὰ νὰ κάνει συμβιβασμοὺς καὶ υποχωρήσεις γιὰ τὴν καθαρεύουσα. Συμφωνοῦμε πλέρια με τὸν Ψυχάρη. Ἡ στάση τοῦ Παλαμᾶ εἶναι ἀδικαιολόγητη καὶ ψεύτικη. Κ' εἶναι σημεῖο παράξενο. Στὴν Ἀλεξάνδρεια ὑπάρχοντες ὀρισμένοι λόγιοι ποῦ ἐργάστηκαν με ζῆλο γιὰ τὸν Παλαμᾶ, ποῦ ἔκαναν θόρυβο γύρω ἀπὸ ἔργο του. Κ' ἐν τούτοις ὁ Παλαμᾶς κανένα τους δὲν ἀνέφερε στὸ ἄρθρο του στὸ ὁποῖο πληροφορεῖ τὸ Φιγκαρῶ γιὰ τὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία καὶ ἀναφέρει τοὺς λογοτέχνες ποῦ, κατ' αὐτόνα, σημαίνουν. Γιὰ τοὺς ἀλεξανδρινούς ὑποστηρικτὲς του, γιὰ τὰ ποιήματα, τὰ διηγήματα, τίς κριτικὲς τους, οὔτε λέξη. Τοὺς ἀγνοεῖ.

Ἐξωορίζου με τὸ ποίημα τοῦ Παπατζώνη «Περιηγητὲς στὴ λειτουργία».

«La Revue Nouvelle». Τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου ἔχει δέκα ἀνέκδοτες ἐπιστολὲς τοῦ Marcel Proust πρὸς τὸν Maurice Duplay — με τὸν ὁποῖο τὸν συνέδεε μεγάλη φιλία.

Ὁ Louis Eniré γράφει γιὰ τὸν γάλλο μυθιστοριογράφου Jacques de Lacretelle καὶ μιὰ γενικὰ γιὰ τὸ σύγχρονο γαλλικὸ μυθιστορήμα. Ὁ Jacques de Lacretelle τοῦ ἀρέσει γιὰ τὸν παρασούθηκε ἀπὸ τὴν μοντέρνα τάση τοῦ μεταπολεμικοῦ μυθιστορήματος, ἀλλὰ ἀκολουθεῖ μιὰ φόρμα νεοκλασικὴ με χωρὶς τοὺς πρόσκαιροὺς νεωτερισμοὺς στὴν ἔκφραση ποῦ κατὰ τὸν Eniré γρήγορα θὰ ξεπέσουν. Ὁ Roger Nathan δημοσιεύει μιὰ ἐνδιαφέρουσα μελέτη «L'idéalisme contemporain et la tradition philosophique».

«Ἰόνιος Ἀνθολογία». Μάιος, Ἰούνιος. Ζάκυνθος. Ἐξωορίζου με ποιήματα τοῦ Σικελιανοῦ («Virgo Potens»), τῆς Μυρτιώτισσας («Τώρα ποῦ οἱ ἀφροκέντητες», «Πόσους χειμῶνες τάχατες»), τοῦ Πετιμεζᾶ Λαῦρα («Τὸ Σούρωμα»), τοῦ Σημηριώτη, τοῦ Τσιριμώκου. Ὁ κ. Φιλαδελφεὺς γράφει γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Πανακοθήκη τοῦ κ. Λοβέρδου ἔχει μιὰ «Σταύρωσι» ποῦ ὁ κ. Φιλαδελφεὺς θεωρεῖ ὅτι εἶναι πιθανῶς ἔργον τοῦ ἀγιογράφου Πέτρου Λομπάρδου (τέλη τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ ἀρχὲς τοῦ 17ου). Πολὺ καλὸ τὸ ἄρθρο τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου «Οἱ πόλεμοι τῆς Βενετίας στὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἐπίδρασή τους στὴ Βενετσιάνικὴ Ποίηση». Ἀξιόσημείωσι τὴ «ἀνακατεμένη Βενετσιάνικη μ' ἑλληνικὲς λέξεις» τοῦ Μολίνο.

«Che in memoria sarà p and a».

«Cipro è un isola ma c'ria

«in una botta, p oll a mia».

Θὰ θέλαμε νὰ παράθετε περισσότερους τέτοιους στίχους ἢ κ. Μινώτου. Τὸ τεῦχος περιεχει διήγημα τοῦ κ. Χρηστοβασίλη. Προσεκτικὲς καὶ μελετημένες οἱ παρατηρήσεις τοῦ κ. Τωμαδάκι πάνω στὴ γλῶσσα τοῦ Σολωμοῦ.

«Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις». Ἀθῆναι. Ἐλάβαμε τρία τεύχη τοῦ περιοδικοῦ Μάιος, Ἰούνιος, Ἰούλιος.

Τὸ τεῦχος τοῦ Μαῖου ἔχει ἐργασία τῆς κ. Ζωγράφου, τοῦ κ. Τέλλου Ἄγρα, τοῦ κ. Μάριου Βαϊάνου, καὶ τοῦ κ. Δ. Λ. Ζωγράφου ἓνα σημεῖο («Ἄγνωστοι Γάλλοι ποιηταί») γιὰ τὴν Γαλλίδα ποιήτρια Μαρία Νοέλ. Στὸ ἴδιο τεῦχος τυπώνεται ἓνα ποίημα τοῦ Καβάφη «Γιὰ τὸν Ἀρμόνη ποῦ πέθανε 29 ἐτῶν, στὰ 610».

Τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου ἔχει τὸ τέλος τῆς «Μοναχῆς» ιστορικοῦ δράματος τῆς κ. Ζωγράφου μετάφραση (ἀπὸ ἰταλικὸ) διηγήματος τοῦ Brocchi καμωμένη ἀπὸ τὸν κ. Σ. Μ. Ἄγγινον μιὰ

στήλη για τις εκθέσεις Βασιλείου και Γκέσκο από τον κ. Α. Γ. Τσοκόπουλο, ο οποίος ιδιαίτερα σημειώνει καλά αντίγραφα έργων του Πανσελήνου (καμωμένα από τον Γκέσκο). Τυπώνεται στο τεύχος το ποίημα της Ρίκας Σεγκοπούλου "Κρύο".

Τεύχος Ιουλίου. Συνεργασία Σ. Μ. Άννινου, Δ. Α. Ζωγράφου, Γ. Α. Πράτσικα ("Άγνωστοι Γάλλοι ποιηταί") Πιέρ Καμό σημειώματα για την θεατρική κίνηση της Αθήνας.

"*Η Ναυτική Ελλάς*" είναι όρισμένα ένα περιοδικό αξιοπρόσεκτο. Έκδίδεται φροντισμένο από το Γενικό Έπιτελείο του Ναυτικού. Στο τεύχος του Ιουνίου συνεργάζονται ο Χόρν, ο Φαλιτάιτς, ο Ράδος. Τα άρθρα "*Η Σχολή των Δοκίμων*" και τα "*Έλληνικά Κοράλλια*" είναι πολύ ενδιαφέροντα.

"*Ατλαντίς*" Μάιος. Ιούνιος. Νέα Υόρκη. Και η εικονογράφηση και τα άρθρα των τευχών με πολύ καλή έκλογη. Σημειώνωμε ιδιαίτερος "*Το έφετεινό Πάσχα εις το Φανάρι*", "*Το άστεροσκοπεϊόν των Αθηνών*", "*Αί Έλληνίδες κατά την Έπανάστασιν του 21*", "*Τά Έλληνικά Νομίσματα*".

Λάβαμε το τεύχος Ιουνίου-Ιουλίου του Καίρινου περιοδικού "*Κόσμος*" με συνεργασία Γ. Βερβενιώτη, Α. Βερβενιώτη, Ροδά, Ηλιάδη και άλλων, με ανταπόκριση άπτην Αθήνα, με σελίδες για την άθλητική ζωή και με καλές εικόνες.

"*Πανόραμα*" Λάβαμε το τεύχος Μαΐου-Ιουνίου του άξιοσύστατου αυτού περιοδικού. Πλούσιο σε εικονογράφηση και ύλη. Σημειώνωμε άρθρο του Καθ. Μιχαηλίδη "*Άραβικά φύλλα της Γαλλίας*", και άρθρο του Πρεσβυτέρου Β. Καμίση "*Το Σκευοφυλάκιον της Μονής Πάτμου*".

"*Πνοή*" Μηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό, Ιούνης-Ιούλης Αθήνα.

"*Semaine Egyptienne*" Κάιρο. Στο τεύχος της 31 Ιουλίου ένα άρθρο που δίνει πολλές πληροφορίες για την οικόγενεια των Μαρδρυσ.

"*Cinégramme Journal*". Γεμάτο ειδήσεις για το θέατρο, τον κινηματογράφο, την κόσμη κίνηση της Αλεξάνδρειας, όλες καλά

διαλεγμένες. Το "*Coin Littéraire*" του με πολύ ενδιαφέρον. Ξεχωρίζω "*Autour de la mort de Paul Souday*", "*Autour des Loisirs*", κριτική του κ. Γερώνυμου πάνω στη συλλογή "*Les Poèmes Maudits*" του Jean Moscatelli.

"*Journal des Hellènes*". Παρίσι. Άνταποκρίσεις για την μουσική επίδοση της Θεσσαλονίκης, και για διάλεξη (στον Σύλλογο Παρνασσό) του κ. Φιλαδελφέως για την Ισπανία, μιά συνεντεύξη με τον γνωστό Έλληνα γλύπτη του Παρισιού Ε. Καβάκο.

"*Libre*" Δίμηνο περιοδικό Ιούνιος-Ιούλιος. Έκδίδεται από τον καθηγητή Α. Ρουσσέλ, Μονπελιέ.

Έλάβαμε το πρώτο τεύχος (15 Ιουνίου) της "*Ακαδημαϊκής Ιατρικής*". Το νέο αυτό περιοδικό θα έκδίδεται κάθε δεκαπέντε. Στην έπιτροπή της σύνταξης του περιοδικού, οι καθηγηταί Μελισσηνος, Σακόρραφος, Ίωακειμόγλου και Καρζής.

"*Διεθνής οδοντοιατρική*". Τρίμηνο περιοδικό που έκδιδει στην Αλεξάνδρεια ο γνωστός οδοντοϊατρός Α. Γ. Όλύμπιος.

"*Καμπάνα*" Σατυρικό έμμετρο φύλλο των Πατρών, βγαίνει κάθε έβδομάδα.

"*Νέα Ήχώ*" Έφημερίδα του Πόρτ-Σάιτ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΗΝ 1η ΙΟΥΛΙΟΥ παίχτηκαν στο Λούνα Πάρκ άπτον πολύ καλό δραματικό θίασο του Βεάκη τρία μονόπρακτα — δυό άλεξανδρινά του Κ. Ν. Κωνσταντινίδη και του Κιτρόπουλου και ένα του Βεάκη. Και τα τρία έργα στρέφονταν γύρω στο πλατύ μοτίβο της ανθρώπινης εύτυχίας. Δέν θα έξετάσομε άν το έλυσαν το βαθύ φιλοσοφικό πρόβλημα τα θεατρικά αυτά έργα γιατί δέν πιστεύομε νάχαν και τέτοια άξίωση οι συγγραφείς τους. Άπλη σύμπτωση.

Τὸ «Μπροστά σὴν ἀγάπῃ» τοῦ Κ. Ν. Κωνσταντινίδη πέτυχε καὶ ἄρесе. Εἶναι ἴσως τὸ πιὸ σκηνικὰ ἄριστο ἀπ' ὅσα ἔργα του εἶδαμε ὡς τὰ σήμερα.

Ἡ ψυχολογία του καλὴ. Οἱ διάλογοι πολὺ ζωντανοί. Ἐξάισιο τὸ σκηνικὸ τῆς λατρικῆς ἐξέτασης τῶν διαφόρων ἄρρωστων, πού δυνάμωσε καὶ ἀνάδειξε τὸ ἔργο. Ἡ γενικὴ τῶν ἰδέα: Ἐξοσιώσω σὲ τὸ καλὸ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ θὰ βρεῖς σκοπὸ στὴ ζωὴ σου, θὰ εὐτυχήσεις. Παίχτηκε ἀριστοτεχνικά.

Τὸ «Οἱ δύο Δρόμοι» τοῦ Κιτροπούλου ἀνάξιο λόγου καὶ σκηνικῶς καὶ ψυχολογικῶς.

Οἱ «Χρωκόκοιμημένοι» τοῦ Βεάκη στάθηκαν καλὰ καὶ ἄρσαν. Ἐμεῖς ἴσως βρήκαμε λίγο παρακάκιρη τὴν ἀρετὴ του. Τὶ ἀνήθικοι πού εἴμαστε.

Τὸ παίξιμο καλλιτεχνικῶς ἄμειπτο.

ΣΤΗΝ «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ» τῆς Πόλης ἐφάνηκε τὸν Ἰούνιο ἓνα πολὺ μελετημένο ἄρθρο γιὰ τὸν Καβάφη γραμμένο ἀπὸ τὸν γνωστὸ λόγιο κ. Α. Γραμματιδῆ. Ὁ κ. Γραμματιδῆς σημειώνει τὸ πόσο διαδόθηκε τὸ ἔργο τοῦ Καβάφη καὶ τὸ πόσον ἐκτιμᾶται καὶ ἀπὸ ξένους καὶ ἀπὸ δικούς μας. Γιὰ τὴν ἔμμετρη ἀπόδοση στὰ καθαφικά ποιήματα, παρατηρεῖ ὅτι «μὴ γλυκεῖα ἀρμονία τὰ συνδέει, κ' ἓνας τόνος μελωδικῆς μουσικῆς τὰ διακρίνει.» Γιὰ τοὺς στίχους τοῦ Καβάφη λέγει ὅτι «εἶναι μουσικοὶ τόνοι πού γοητεύουν.»

ΑΠΟ ΑΡΘΡΟ τῆς Ρίξας Σεγκοπούλου γιὰ τὸν καλλιτέχνη Κώστα Μουσοῦρη (Κυριακάτικος Ταχυδρόμος 7 Ἰουνίου).

„Ὅσοι παρακολουθοῦν ἐφέτος - καὶ εἶναι πάρα πολλοὶ - τὴν παραστάσις τοῦ θιάσου Βεάκη, στὸ Λοῦνα Πάρκ, ἔχουνε ξεχωρίσει τὸν Μουσοῦρη.

„Μετὰ κάθε ἔργο τὸ παίξιμο τοῦ νέου αὐτοῦ καλλιτέχνη δίνει ἀφορμὴ σὲ συζητήσεις—ἀπὸ συζητήσεις ἐκεῖνες πού κάνουν ὅσοι καταλαβαίνουν, ἐνδιαφέρονται καὶ ἀγαποῦν τὸ θέατρο, προκειμένου γιὰ ἀξίες, γιὰ ταλέντα. Καὶ ὁ Μουσοῦρης εἶναι πρῶτης γραμμῆς ταλέντο. Ἡ ἠθοποιία του μᾶς δίνει μὴ πλῆρια αἰσθητικὴ ἱκανοποίησι μᾶς κάνει νὰ στηρίζομε σ' αὐτὸν ἐλπίδες γιὰ τὴ μελλοντικὴ ζωὴ τοῦ θεάτρου μας.

„Μὲ στοιχεῖα τῆς περιοπῆς τοῦ Μουσοῦρη, τὸ θέατρό μας θὰ πάρει συγχρονισμένη μορφὴ, θὰ ἐξελιχτεῖ σημαντικὰ καὶ θὰ ἀνα-

δειχθεῖ δουλεύοντας τὴ μοντέρνα συγγραφικὴ παραγωγὴ μὲ μὴ ἐκλεπτυσμένη ψυχικὴ διάθεση, μὲ μὴ ψυχολογημένη ἐρμηνεία τῶν ρόλων.

„Ὁ Μουσοῦρης εἶναι ὁ ἰδανικὸς jeune premier τοῦ θεάτρου μας καὶ ἓνας μεγάλος ἠθοποιὸς τοῦ μέλλοντος.

„Κύριος τῆς σκηνῆς, μὲ δικό του στυλ τίποτα δὲν προσπαθεῖ νὰ μιμηθεῖ ἀπ' τοὺς προγενεστέρους του γιὰ τὴν δὲν τῶχει ἀνάγκη. Μὲ τὴν εὐσυνείδητη ὑπόκριση καὶ τὴν ραφινὰρισμένη ἐσώψυχη ἀπόδοση τῶν ρόλων πού ὑποδύεται ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς σίγουρα τραβᾷ γιὰ πολὺ ψηλά.

„Ἐσωτερικὴ φλόγα, μόρφωση, ἀντίληψη αἰσθητικῆς παρουσίας, νὰ οἱ βᾶσις τοῦ σημερινοῦ ἠθοποιοῦ, καὶ ὁ Μουσοῦρης εἶναι σὲ ὑψος αὐτῶν τῶν ἀπαιτήσεων καὶ δουλεῖ μὲ πίστη, σὲν καλλιτέχνης πού ἀναμέτρησε τίς δυνάμεις του καὶ μὲ πεποίθησι τραβᾷ μπροστὰ σὲ τὸ δρόμο του.

„Σ' ὅσα ἔργα εἶδαμε τὸν Μουσοῦρη καὶ στοὺς λίγους ἀκόμα ρόλους πού δὲν ἦταν γιὰ κείνον, ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς δημιουργοῦσε μὲ πολλὴ δύναμη, ραφινὰρισμένη ἀπλότητα καὶ ξεχωριστὸ γούστο.

„Ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς — καὶ τὸ λέμε μὲ πεποίθησι — εἶναι δίχως ἄλλο μὴ μελλοντικὴ δόξα τοῦ θεάτρου μας”.

Ο ΕΚΛΕΚΤΟΣ ζωγράφος κ. Μ. Βιτωρῆς θὰ βγάλει προσεχῶς στὴν Ἀθήνα ἓνα πολυτελὲς λεύκωμα μὲ στίσσα του γνωστῶν πολιτικῶν, καλλιτεχνῶν, λογίων, ἐπιστημόνων καὶ ἄλλων. Οἱ πολυάριθμοι ἐκτιμητὲς τῆς λεπτῆς, τῆς ωραίας τέχνης τοῦ κ. Βιτωρῆ θὰ περιμένουν μὲ ἀνυπομονησία.

ΣΤΗΝ ΑἴΘΟΥΣΑ τῶν «Γραμμάτων» εἶχεν ἐκθέσει ἀπὸ τὴν 16 ὡς τὴν 25 Ἰουνίου καμμιά τριανταριά ἔργα ζωγραφικῆς ὁ σπουδαστὴς ζωγράφος Α. Χριστοφίδης.

Τὰ ἔργα αὐτὰ εἶχαν ἀρκετὴ χάρι. Ὁ νεαρὸς Χριστοφίδης ἔχει ταλέντο καὶ μὲ τὴν δουλειὰ καὶ τὸν καιρὸ κάτι θὰ γίγει μὴ μέρα.

ΣΤΟ ΛΟΥΝΑ ΠΑΡΚ παίζει άπτην άρχή τής καλοκαιρινής σαιζόν ό δραματικός θίασος Βεάκη. Χώρια άπτό Βεάκη πού είναι φίρμα για τή νεοελληνική σκηνή ό θίασος αυτός παρουσιάζει ένα πρώτης γραμμής σύνολο με άρτίστες σαν τόν Μουσούρη, τήν 'Αλίκη, τόν Νέξερ, τήν 'Ιατρίδου, τόν Σάββα, τήν κ. Βεάκη, τήν κ. Νέξερ, τόν Καλογερόπουλο και άλλους. 'Ο θίασος αυτός έπαιξε, εξαιρετικά καλά, πολλά έργα δικά μας και ξένα πού ένθουσιασαντό κοινό ίκανοποιώντας το αισθητικά.

Αυτά καλά, αλλά πού είναι ή κριτική του ήμερησίου 'Αλεξανδρινού τύπου; Έδω δυστυχώς οί θίασοι αναγκάζονται νά παίζουν σέ κάθε παρουσιάσή τους και νέο έργο ώστε ό περιοδικός τύπος νά μή μπορεί νά γράφει με μιās για σειρά όλόκληρη έργων πού δίνονται μες τό δεκαλεπτήμερο ή στο μήνα, αλλά τί κάνουν τά ήμερήσια φύλλα; Πού είναι ή θεατρική τους στήλη; Χώρια από κάτι τυπικές ρεκλάμες, τίποτε άλλο.

Πώς νά ένθαρρυνθεί λοιπόν ό θίασος και νά φανεϊ έκλεκτικός όταν ξέρει πως ό τύπος θά μιλήσει γι' αυτά με τούς ίδιους πάντα και άνωφέλετους έπαινους τής διαχείρισης του θεάτρου;

ΣΤΗΝ "ΠΝΟΗ" ('Ιούνης - 'Ιούλης) ό κ. Ν. Π. γράφει με σφοδρότητα έναντίον τής ποίησης του Καβάφη. Τα γοαφόμενά του δεν έχουν πολλή σπουδαιότητα, και δεν θά τά σημειώναμε αν δεν μάς σταματούσε (κάποιο λάκκό έχει ή φάβα) μιá φράση. Κατά τόν κ. Ν. Π. ή καθαφική ποίηση υποστηρίζεται "άπό ύπολογισμό, από πείσμα πío πολύ πρòς ένα μεγάλο μας ποιητή". 'Ο κ. Ν. Π. δεν λέγει όνομα. Δεν λέμε όνομα κ' εμείς. 'Αλλά δεν πιστεύομε ότι ή μεγάλη έκτίμησή για τήν ποίηση του Καβάφη πηγάζει από αντίπραξη για τόν ύπονοούμενό ποιητή. Η σπουδαιότητα του καθαφικού έργου—όχι μόνον έλληνικώς αλλά εύρωπαϊκώς—είναι πού φέρνει στόν κόσμο τής τέχνης μιá καινούργια ποιητική φόρμα, μιá καινούργια ποιητική αισθαντικότητα, καινούργιες ποιητικές δυνατότητες.